

**T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**PLASTİK SANATLAR EĞİTİMİNİN GÖRME ENGELLİ
BİREYLERDE DOKUNSAMAL DUYU YAPILARININ GELİŞİMİNE
İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ**

**NESİBE BUKET DEMİR
RESİM ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
Prof. Dr. İsa ELİRİ**

KIRIKKALE-2023

**T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**PLASTİK SANATLAR EĞİTİMİNİN GÖRME ENGELLİ
BİREYLERDE DOKUNSAMAL DUYU YAPILARININ GELİŞİMİNE
İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ**

**NESİBE BUKET DEMİR
RESİM ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
Prof. Dr. İsa ELİRİ**

KIRIKKALE-2023

KABUL ONAY

Nesibe Buket DEMİR tarafından hazırlanan “PLASTİK SANATLAR EĞİTİMİNİN GÖRME ENGELLİ BİREYLERDE DOKUNSAL DUYU YAPILARININ GELİŞMİNE İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ” adlı tez çalışması, aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. İsa ELİRİ
Resim Anabilim Dalı, Kırıkkale Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Başkan: Dr. Öğr. Üyesi Orhan Doğru
Kuyumculuk ve Mücevher Tasarımı Anasanat Dalı, Ankara Hacı Bayram Veli
Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Özlem Muraz
Resim Anabilim Dalı, Kırıkkale Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Tez Savunma Tarihi:/...../2023
Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

.....
Doç. Dr. Abdussamed YEŞİLDAĞ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYANI

Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

N. Buket DEMİR

.../.../2023

ÖZET

PLASTİK SANATLAR EĞİTİMİNİN GÖRME ENGELLİ BİREYLERDE DOKUNSA DUYU YAPILARININ GELİŞİMİNE İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

Kırıkkale Üniversitesi

Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Resim Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. İsa ELİRİ

Temmuz 2023, 89 sayfa

Bu çalışmanın amacı, görme engelli bireylerin, dokunsal duyu özelliklerini kullanarak plastik sanatlar eğitimi sürecini incelemektir. Bu doğrultuda Ankara ili Yenimahalle ilçesi Asrın Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi'nde bulunan 22 ile 50 yaş arası görme engelli bireylere plastik sanatlar eğitimi ve uygulamalı çalışmaları tasarlanarak ve bireylerin dokunsal duyu özelliklerini kullanarak, dokunsal duyu yapılarının gelişimine katkılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Görme engelli bireylere uygun, plastik sanatlar malzemeleriyle çalışmaların tasarlanması ve her bireye açık uçlu yarı yapılandırılmış anket ve gözlem soruları hazırlanarak çalışma aşamalarının, öğrenci uygulamalarının bireye hissettirdiği duyu ve görüşlerin kayda geçmesiyle, çalışmaların şekillenmesinin sağlanması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda sahada çalışan özel eğitim öğretmenleri, üniversitede özel eğitim alan uzmanı akademisyenlerin ve akademisyen sanat eğitimcilerinin görüşleri, incelemeleri ele alınarak çalışmanın yapılandırılması ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Görme Engelli Bireyler, Doku, Dokunsal Duyu Özellikleri, Plastik Sanatlar.

ABSTRACT

STUDENT OPINIONS OF PLASTIC ARTS EDUCATION ON THE DEVELOPMENT OF TOUCH SENSORY STRUCTURES IN VISUALLY DISABLED INDIVIDUALS

Kirikkale University

Institute of Social Sciences

Painting Department, Master Thesis

Advisor: Prof. Dr. İsa ELİRİ

July 2023, 89 pages

The aim of this study is to examine the process of plastic arts education by using the tactile sensory features of visually impaired individuals. In this direction, it is aimed to examine the contribution of the individuals to the development of tactile sensory structures by designing plastic arts education and applied studies for visually impaired individuals between the ages of 22 and 50 in Asrın Special Education and Rehabilitation Center in Yenimahalle district of Ankara province. It is aimed to design works with plastic arts materials suitable for visually impaired individuals and to shape the works by preparing open-ended semi-structured questionnaire and observation questions for each individual, by recording the working stages and the feelings and opinions felt by the student applications to the individual. In this direction, it is aimed to structure and evaluate the study by considering the opinions and examinations of special education teachers working in the field, academicians specialized in special education at the university, and academic art educators.

Keywords: Visually Impaired Individuals, Tissue, Tactile Sense Features, Plastic Arts.

ÖN SÖZ

Yüksek lisans eğitimim sürecinde, bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan değerli danışmanım Prof. Dr. İsa ELİRİ hocama, tez oluşum sürecinde bilgilerini bana aktaran ve bu süreçte çalışmalarına görüşleriyle destek ve yön veren kıymetli hocam Prof. Dr. Bülent SALDERAY ve kıymetli Prof. Dr. Banu ALTUNAY hocama, Dr. Öğr. Üyesi Şuayip YÜCEL, Dr. Öğr. Üyesi Hüda SAYIN YÜCEL, Dr. Öğr. Üyesi Banu DAVUN ve Görme Engelliler Öğretmeni Hacer YETİK hocama, tüm destekleri ile bu süreçte yanımda olan Görme Engelliler Öğretmeni sevgili kardeşim Büşra ÖNDEMİR hocama ve tez jüri üyelerim Dr. Öğr. Üyesi Orhan DOĞRU ve Dr. Öğr. Üyesi Özlem MURAZ hocama, yüksek lisans eğitim sürecinde yanımda olan değerli arkadaşım Elmas KENDİRLİ'ye teşekkür ederim.

Nesibe Buket Demir

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
ÖN SÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
GÖRSELLER DİZİNİ.....	viii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	1
1.3. Araştırmanın Önemi	1
1.4. Varsayımlar.....	2
1.5. Sınırlılıklar	2
2. YÖNTEM.....	3
2.1. Araştırma Modeli.....	3
2.2. Evren ve Örneklem	3
2.3. Verilerin Toplanması	3
2.4. Verilerin Çözümlemesi	4
3. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	5
3.1. Görme Engellilik Tanımı ve Gelişim Üzerindeki Etkisi	5
3.1.1. Görme Engelli Bireylerde Plastik Sanatlar Eğitiminde Dokunsal Duyu Yeti Özellikleri ve Bu Özelliklere Uygun Materyal Kullanımı (Seramik çamuru, Doku Oluşturabilecek Malzemeler)	7
3.1.2. Görme Engelli Bireylerde Plastik Sanatlar Eğitiminin Dokunsal Duyu Gelişimine Sağladığı Katkılar	10
3.2. Doku (Tekstür) Nedir, Görme Engelli Bireylerin Dokunsal Duyu Gelişimindeki Yeri ve Önemi Nedir?.....	12
3.2.1. Görme Engelli Bireyler İçin Doku Kullanılarak Tatbik Edilen Plastik Sanatlar Uygulamaları ve Örnekleri.....	16
4. SONUÇ.....	85
KAYNAKÇA	89

GÖRSELLER DİZİNİ

GÖRSEL

Sayfa

1. Öğrenci 1, Gül Dalı, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 35x35cm, 2023 17
2. Öğrenci 2, benim kedim, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru
şekillendirme, 18
3. Öğrenci 3, Yalnız Ağaç, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru şekillendirme,
40x40cm, 2023 19
4. Öğrenci 4, Bahar Dalı, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru şekillendirme,
40x40cm, 2023 20
5. Öğrenci 5, Meyve Sepeti, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru şekillendirme,
40x40cm, 2023 21
6. Öğrenci 6, Hayalimdeki Şehir, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru
şekillendirme, 40x40cm, 2023..... 22
7. Öğrenci 7, Balonlu Çocuk tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru şekillendirme,
40x40cm, 2023 23
8. Öğrenci 8, Saksıda Çiçekler, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru
şekillendirme, 40x40cm, 2023..... 24
9. Öğrenci 9, Kelebek, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru şekillendirme,
40x40cm, 2023 25
10. Öğrenci 10, Bahçede Çiçekler ve Çitler, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru
şekillendirme, 40x40cm, 2023..... 26
11. Öğrenci 11, Yapraklar Dalda, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru
şekillendirme, 40x40cm, 2023..... 27
12. Öğrenci 12, Üzüm Salkımı, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru
şekillendirme, 40x40cm, 2023..... 28
13. Öğrenci 13, Sarı Yapraklar, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru
şekillendirme, 40x40cm, 2023..... 29
14. Öğrenci 14, Kiraz Dalı, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru şekillendirme,
40x40cm, 2023 30
15. Öğrenci 15, Balıklar, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru şekillendirme,
40x40cm, 2023 31

16. Öğrenci 16, Kırdı Papatyalar, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru şekillendirme, 40x40cm, 2023.....	32
17. Öğrenci 17, Benim Bebeğim Top Oynuyor, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru şekillendirme, 40x40cm, 2023.....	33
18. Öğrenci 18, Papatya, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru şekillendirme, 40x40cm, 2023	34
19. Öğrenci 19, Balıklar, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru şekillendirme, 40x40cm, 2023	35
20. Öğrenci 20, Gül Çalışması, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru şekillendirme, 40x40cm, 2023.....	36
21. Eşref Armağan.....	80
22. Eşref Armağan.....	81

1. GİRİŞ

1.1. Problem

Görme engelli bireylerde plastik sanatlar eğitimi ve uygulamalarının dokunsal duyu özelliklerini kullanarak bireyin dokunsal duyu yapılarının gelişimine katkısı nedir?

Görme engelli bireylere uygun plastik sanatlar eğitimi uygulamaları nelerdir?

Görme engelli bireylerde plastik sanatlar uygulamalarında kullanılacak malzeme ve materyal çeşitliliği nelerdir?

Görme engelli bireylerde plastik sanatlar eğitiminin bireyin sosyal ve duyuşsal gelişimine sağladığı katkılar nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, görme engelli bireylerin plastik sanatlar eğitimiyle dokunsal duyu yapılarının gelişiminin desteklenmesi, görme engelli bireylerin el becerisi gelişiminde uygulanması gereken etkinliklerin belirlenmesi, bu alanda öneriler sunulması plastik sanatlar eğitiminin özel eğitimdeki yerinin vurgulanması, görme engelli bireylerin dokunsal duyu yapılarının gelişimi için plastik sanatlar uygulamalarının materyal çeşitliliğinin ortaya koyulması amacına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Yukarıda bahsedilen amaçların görme engelli bireylerin eğitimine katkı sağlayacak şekilde uygulanması bireyin gelişimine müspet mahiyette faide sağlayacağı düşünülmektedir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmada, görme engelli bireyler için hazırlanan plastik sanatlar eğitiminin, görme engelli bireylerin dokunsal duyu yapılarının gelişiminde el becerisi gereken etkinliklerin belirlenmesi, bu alanda öneriler sunulması ve özel eğitim rehabilitasyon

merkezlerine katkı sağlanması, görme engelli bireylerin dokunsal duyu yapılarının gelişimine plastik sanatların katkısının değerlendirilmesi açısından fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

Bu araştırmada; plastik sanatlar eğitiminin görme engelli bireylerde dokunsal duyu özelliklerini kullanarak dokunsal duyu yapılarının gelişimine nasıl katkılar sağlayacağı incelenmektedir. Ülkemizde görme engelli bireyler özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde gelişimlerini tamamlamak üzere eğitim almaktadırlar. Sanat eğitimi de veren bu kurumlarda görme engelliler için plastik sanatlar eğitimi verilmekte ve bu verilen eğitimle bilişsel, duyuşsal ve dokunsal duyu yapılarının gelişimlerine katkı sağlanmaktadır. Görme engelli bireylere verilen plastik sanatlar alanındaki eğitimle dokunsal duyu özelliklerini kullanarak bu bireylerin duyularının gelişimine katkıda bulunularak onların yaşam kaliteleri ve motivasyonlarına destek sağlanması varsayılmaktadır. Bunun yansısı sosyalleşmeleri; toplumsal, yaşamsal iletişim ve ilişkilere olumlu katkısının da olacağı varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma literatür tarama sonucu ulaşılan kaynakları, konuyla ilgili alan uzmanları ve sanat eğitimcilerinin görüşleri alınarak, Ankara İli, Yenimahalle İlçesi Asrın Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi Görme Engelliler Grubu ile sınırlandırılmıştır. Bu araştırmada 22 ve 50 yaş aralığı görme engelli bireylerle çalışma ve uygulamalar yapılmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılarak, tarama modeli esas alınıp, literatür taraması yapılmıştır. Nitel Araştırma Yöntemi kullanılarak anket çalışmaları ile bu süreçte betimsel analiz yapılarak, araştırmaya konu olan bireylerin, yaşamsal koşulları içinde değerlendirilip araştırmanın yapıldığı özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde görme engelliler grubunda ders içi uygulamaları ve yarı yapılandırılmış gözlem-anket formu hazırlanarak kurumda bulunan özel eğitim öğretmenlerinden ve akademisyen alan uzmanlarından, konu hakkında görüşler alınacaktır. Araştırmanın tarafsız olarak etki altında kalınmadan geçerlik ve güvenilirliği sağlanmaya çalışılacaktır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Ankara İli Yenimahalle İlçesi araştırmanın örneklemini ise Asrın Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi görme engelli öğrencilerinden, 22 ile 50 yaş aralığı görme engelli bireylerin uygulamalarından oluşturulmaktadır.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmaya literatür taramasıyla başlanıp üniversitelerin kütüphanelerindeki on-line veri tabanları taranmış, kitap, dergi ve makalelerden bilgi edinilerek ulusal tez merkezinde erişime açık olan tezler ve e-kaynaklardan yararlanılmıştır. Aynı zamanda özel eğitim alan uzmanları ve sanat eğitimi alan uzmanlarının görüşlerine de başvurulacaktır.

Ankara İli, Yenimahalle İlçesi, Asrın Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi'nde bulunan görme engelli bireylerin, plastik sanatlar eğitimiyle dokunsal duyu

özelliklerini kullanarak, dokunsal duyu gelişimine katkısının yarı yapılandırılmış gözlem ile öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi planlanmıştır.

2.4. Verilerin Çözümlemesi

Araştırmaya mazhar olan konuyla ilgili kazanımların değerlendirilerek, alan uzmanlarının görüşleri çerçevesinde kazanımlar ele alınarak verilerin analizinin yapılması planlanmıştır.

3. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

3.1. Görme Engellilik Tanımı ve Gelişim Üzerindeki Etkisi

Görme engelli bireyler az gören ve hiç görmeyen bireyler olarak tanımlanmaktadır. Sanat eğitimi çalışmaları şekillenirken hedefler bireyin ihtiyaçlarına göre belirlenmiş ve görme engelli bireylerin özellikleri değerlendirilerek, bu konudaki alan uzmanlarının tanımlamalarına bakılarak bireylere sanat eğitimi becerileri verilirken rehberlik edilmeye özen gösterilmiştir. Bundan dolayı görme engellilik ve görme engelli bireylerin genel özellikleri şu şekilde tanımlanmaktadır.

Görme yetersizliğinin iki türlü tanımı görülmektedir. Bu tanımlar, yasal ve eğitsel tanım olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tanımlamalara bakarak görme engelli bireyin görme kusurunu ve yeterliliğini algılayarak çalışmalarına şekil vermede bir öngörüye sahip olabiliriz.

Buna göre yasal tanımlamada gerekli tüm düzeltmelerden sonra iyi gören gözündeki görme keskinliği 20/200 ya da daha az ve görme alanı 20 dereceden az olan kişilere kör, görme keskinliği 20/70 ile 20/200 arasında olan kişilere az gören denilmektedir. Tanımda yer alan görme keskinliği kavramı, gözün özel bir mesafeden görme ve ayrıntıları ayırt etme yeteneğini ifade etmektedir. Görme alanı, baş çevrilmeden ve gözler oynatılmadan görülebilen tüm alan demektir ve yaklaşık 180 derecedir. 20/200 oranı ise görmesi normal olan bir kişinin 200 feet'den gördüğünü 20 feet'den görmek anlamına gelmektedir. Metrik sistemde 20/20 görme keskinliği 6/6 oranına karşılık gelmektedir. 20/200 oranı ise 6/60 oranını anlatmaktadır. Yasal tanım, uzak görme keskinliği ve görme alanının değerlendirilmesini içerir. Görme yetersizliği olan kişinin yasal imkânlardan yararlanıp yararlanamayacağına karar vermede kullanılır. Ancak kişinin sahip olduğu görme keskinliği, o kişinin mevcut görmesi ile nasıl işlevde bulunacağını belirlemede her zaman iyi bir yordayıcı değildir. Yasal olarak kör kabul edilenlerin çok azı görme gücünden tamamıyla yoksundur. Büyük çoğunluğu görme gücünden çeşitli oranlarda yararlanabilmektedir. Yasal tanımdaki bu sınırlılık nedeniyle eğitsel tanımlara başvurulmaktadır. Eğitsel tanımda öğrencinin

öğrenmede birincil olarak hangi duyu kanalını kullandığı vurgulanmaktadır. Eğitsel açıdan görme engelli birey, eğitimde dokunsal ve işitsel materyallere gereksinim duyan kişidir. Bu tanım ilk olarak okumayı akla getirmektedir. Eğitsel açıdan görme engelli olarak tanımlanan birey, okuma için kabartma alfabeye ya da konuşan kitaplara ihtiyaç duyar. Görme duyusunu öğrenme amacıyla kullanamaz (Ataman, 2009, s. 216).

Yasal tanım ve eğitsel tanım eğitimcilerle fikir verirken, görme engelli bireylerin çalışmalarında da nasıl bir yol izleyebileceğimizi öngörmek adına eğitimcilerle yol gösterebilmektedir. Eğitsel açıdan bakıldığında yardımcı araçlar ve gözlükler kullanılan eğitim materyallerinin bireyi desteklemesi için nasıl bir yol izleneceğinin öngörülmesi için yine eğitimcilerle katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Eğitsel açıdan az gören birey, görme duyusunu öğrenme amacıyla kullanabilen kişidir. Az gören bireyler görme potansiyellerini en üst düzeyde kullanabilmek için gözlük, büyüteç gibi araç gereçlere, büyük puntolu yazı, aydınlatma, zıtlık gibi materyal ve çevre düzenlemelerine gerek duyarlar. Yasal tanıma göre kör olarak adlandırılan bireylerin birçoğunun çeşitli düzeylerde artık gördüğü farz edilmektedir. Ancak, bu tanımda görme keskinliği temel alındığı için görme keskinliği 20/200 ve altında olan her birey kör olarak tanılanmaktadır. Yasal tanım esas alınarak eğitsel kararlar verildiğinde bu çocuklar görme engelliler okullarına yerleştirilmektedir. Görme engelliler okullarında dokunma ve işitme ağırlıklı eğitim sürdürülmektedir. Eğitsel tanım benimsendiğinde ise görme yetersizliği olan bireylerin homojen bir küme olmadığı, farklı eğitsel ihtiyaçları olabileceği düşüncesi ön plana çıkmaktadır. Eğitsel tanımlar ışığında bireyin ihtiyaçlarına yönelik eğitsel düzenlemelere gitmek, öğrencinin mevcut görmesini etkili biçimde kullanacağı ortam ve materyal düzenlemelerinin yapılması mümkün olur (Ataman, 2009, s.216).

Görmenin bedensel gelişim üzerindeki etkisine bakıldığında, görme yetisi olmayan bireylerde, diğer duyu organlarının daha yoğun olarak çevreyi tanıma ve hissetme aracılığıyla kullanabildiğini anlayabilmekteyiz. Dış dünyayı algılayabilmekte diğer duyu organlarının hissiyatının daha ön planda olduğu ve gelişimde de önemli olduğu düşünülmektedir.

Çevresindeki uyarınları güvenli ve hızlı şekilde kullanabilmesi için pozisyonların göreceliliği kavramının öğrenciye kazandırılması son derece önemlidir (Altunay, 2017, s. 83).

Hanson ve Kekelis'e göre; sağlıklı bir bireyin dış dünyadan aldığı bilgilerin %85'ini görme yoluyla edindiği tahmin edilmektedir. Ancak bu, görme yetersizliği olan çocukların görenlerden %85 daha az bilgi alacağı anlamı taşımadığı gibi, görme engelli çocukların diğer duyu organlarını da bilgi edinme amacıyla kullanabileceğini gösterir denilebilir (Finello, Hanson ve Kekelis, 1992, Akt. Ataman, 2009, s. 219) Kas becerilerinin pek çoğu, izlem ve taklit yoluyla öğrenilmektedir. Çevreye dair bilgi kaynağının temeli ise görmedir. Birey görme yoluyla dünyayı bütünleşmiş bir biçimde algılarken; bireye yakın çevresi dışındaki objeler ve diğer bireyler hakkında da enformasyon sağlar. Görme duyusu olmayan bireyler yakın ve uzak çevresini algılayabilmek ve kavrayabilmek için kendi incelemelerinin yanında görebilen bireylerin anlatımlarına güvenmek durumundadır. Görmeyen bir çocuğun, kendi kendine yaptığı incelemeler bulabileceği bilginin ölçüsüyle kısıtlıdır. Bireyin çevresindeki nesnelere birçoğu dokunarak veya işiterek inceleyip algılayabilmesi için oldukça soyuttur. İşittiği tanımlamalar ise, tanımlı yapan kişinin bakış açısına bağlı olarak çoğu zaman yeterli değildir. Bu nedenle kör çocuklar çevredeki olayları ve nesnelere bütünüyle anlayamazlar. Kör çocukların çevrelerini tanıyıp öğrenmeleri için özel eğitim yöntemlerine gerek vardır (Finello, Hanson ve Kekelis, 1992, Akt. Ataman, 2009, s. 219).

3.1.1. Görme Engelli Bireylerde Plastik Sanatlar Eğitiminde Dokunsal Duyu Yeti Özellikleri ve Bu Özelliklere Uygun Materyal Kullanımı (Seramik çamuru, Doku Oluşturabilecek Malzemeler)

Görme engelli bireylerin, plastik sanatlar eğitiminde dokunma duyusunun önemini görme engelliliğinin eğitsel ve yasal tanımından anlayabilmekteyiz. Dokunsal diyagramlar ve braille alfabesi kullanılarak yapılan görme engellilere yönelik eğitim, nasıl dokunma odaklı ilerliyorsa, plastik sanatlar eğitiminin de görme engelli bireylere uygun şekilde yapılandırılarak, dokunsal duyu yapılarını kullanabilecekleri ve geliştirebilecekleri sanatsal çalışmalara ve formlara dönüştürmeye ihtiyaçları olduğu düşünölmektedir. Görme engelli bireylerin yoklayarak, el yordamı ve hissiyatı ile nesnelere anlamlandırıldığı, duyuşsal olarak hissedebildiği ve hassas

oldukları görme engellilik tanımlamalarında karşımıza çıkmaktadır. Görme engelli bireylerin plastik sanatlar öğelerine uygun çalışmalar üretebilmesi için sanat ve plastik sanatlar öğelerini tanımlamamız gerekmektedir.

Sanat geniş kapsamlı bir kavramdır. Herhangi bir işin veya faaliyetin yapılmasıyla ilgili usul bilgi ve kurallara vakıf olarak o iş ve faaliyeti belli bir anlayış ve zevke uygun bir biçimde bir diğer ifadeyle bed-i vasfa haiz nitelikler çerçevesinde yapmak için gerekli beceri ve yeteneklerin tümüne “sanat” denir. Daha dar anlamda sanat, bir işi, bir zevki, üstün bir estetik duyguyu yansıtacak şekilde gerçekleştirme biçimidir. Sanatın pek çok tanımında yer alan ortak unsur “estetik” terimi bugünkü manada güzellik kelimesinin karşılığıdır (Eliri, 2010, s.65).

Güzel sanatlar eserlerini diğer eser türlerinden ayırmanın "estetik unsur" olması karşısında estetik unsurdan ne anlaşılması gerektiği, dikkat edilmesi gereken bir konudur. Estetizmin; metafizik, psikolojik, toplumsal, fizyolojik, deneysel boyutları bulunmaktadır (Tansuğ, 1988, s.76). Eserin estetik kriterlere bağlı olarak meydana getirilmesinde kullanılan aracın önemi olmadığı gibi, eseri meydana getiren kişinin sanatçı olmasının da yasaya göre önemi yoktur. Eser sahibi, işini profesyonel olarak icra eden bir kişi olabileceği gibi, bir amatör de olabilir. Ayrıca, eserin estetik amaçla meydana getirilmesi de şart değildir, eserde, estetik niteliğin bulunması yeterlidir (Gökyayla, 2001, s.92). Bu argümana bağlı olarak, plastik sanatlar öğelerini kullanarak çalışma yapan bireyler estetik değerleri bireysel becerilere haiz ürünler oluşturmaktadırlar.

Plastik sanatlar terimiyle ifade edilen sanatlar insanın maddeye şekil vererek yarattığı sanat dallarını içerir. Gözle görülüp algılanır, bu bakımdan bu gruba giren sanatlara ‘görsel sanatlar’ da deniyor. Mimari, heykel, kabartma ve resmi içeren plastik sanatlar, gerçekten maddenin yoğrulduğu sanatlardır. Yunancadaki “plassein” (şekil verme) sözü Latince’ye “plastikus” olarak geçmiş, buradan bütün batı dillerine yayılmıştır. Şekilsiz olan daha doğrusu tanımlanabilir bir şekli olmayan (amorf) bir malzemeyi elle veya aletlerle işleyerek, tanımlanabilir ve anlamlı şekiller elde edilebilir. İşte böyle bir işlemle uğraşan sanatlara genel olarak plastik sanatlar diyoruz (Mülayim, 2008, s. 23-25).

Plastik sanatların, kabartma ve heykel alanlarının, dokunsal duyulara hitap ettiği bu tanımlardan çıkarılabilmektedir. Görsel sanatlar daha çok gözle görülüp algılamaya

dayalı olduğu için; mimari, heykel, kabartmayı yüzeye elle yordayarak çalışma yapma olanağı sağlaması plastik sanatların heykel ve kabartma çalışmalarının görme engelli bireyler için daha uygun olacağı düşünülmektedir.

Resim sanatı, genel özellikleri ile plastik sanatlar kategorisine girmektedir. Plastik sanatlar dendiğinde heykel, rölyef gibi üç boyutlu çalışmalar ile resim, baskı ve grafik ile ilgili çalışmalar kastedilmektedir. Sınıflandırmaya çalıştığımız plastik sanatlar her zaman yalın ve tek tür bir anlatımla karşımıza çıkmayabilir. Boyalı heykeller ve kabartmalar olabileceği gibi, tual resmi üzerine rölyeflerin uygulandığı da görülmektedir. Bu durumda bileşik veya karma tekniklerle daha zengin bir görsel anlatıma başvurulmuştur. (Mülayim, 2008, s. 23,25).

Görme engellilik tanımlamalarına ve görmenin gelişim üzerindeki etkisine bakıldığında, plastik sanatlara uygun çalışmalar yapabilen görme engelli bireylerde dokunma duyusunun önemli olduğu bilinmektedir. Görme duyusu olmayan veya görme yetisi az olan birey plastik sanatlar eğitimi alırken dokunma duyusuna hitap eden çalışmalara yönelerek kendini daha iyi ifade edebilmektedir. Görsel sanatlar öğretmeni, telkin ve yönlendirme ile motive ederek bireye bu çalışmalarda destek olmalıdır.

Görme engelli bireylerde, görme duyusunun yerini 'dokunma' ve 'işitme' duyusu alır. Edindiğimiz bilgilerin büyük bir kısmını 'görme' duyusunun yardımı ile aldığımızı düşünürsek, görme engelli bireylerin yaşadıkları çevreyi tanımalarında nasıl zorlandıklarını tahmin edebiliriz. Normal görme yetisine sahip bir çocuğun gelişim sürecine göre görme engelli çocuğun gelişimi daha uzun bir zaman alacaktır. Dokunma ve görme duyusu kuramsal açıdan oldukça farklıdır. Dokunma duyusunda parça ya da detaydan bütüne dair algılama oluşurken, görme duyusunda bütünden detaya doğru bir algılama gerçekleşmektedir. Buna göre; görme engelli bireylerin eğitsel açıdan dokunma duyularını kullanmasının yanı sıra sözel anlatımlarla da desteklenmesi ve teşvik edilmesi gerekmektedir denilebilir. Kara'ya göre; özellikle son yıllarda ABD'de sanatın görme engellilere tanıtılması amacıyla çeşitli reproduksiyonların, mimari eserlerin ya da heykellerin dokunsal diyagramlar kullanılarak anlatılmasına dair örnekler ile karşılaşmaktadır (Kara, 2011, s. 1).

Bu tanımlamalar ve anlatımlara bakıldığında dokunma duyusunun, işitme duyusu ile bir arada kullanılarak görme engelli bireyin dış dünyayı algılamasına desteği ve

önemi anlaşılmaktadır. Plastik sanatlara uygun çalışmalar yapılırken bu çalışmaların da dokunma duyusuna hitap eden çalışmalar olarak tasarlanması görme engelli bireylerin motivesi ve ürün ortaya çıkarabilmesi için önemli olduğu, aynı zamanda çalışmalar tasarlanırken parçadan bütüne gidilmesi bireyin performansı sonrasında amacına yönelik iş üretmesi anlamına gelmektedir.

Görme duyusunun yetersiz olduğu bu çocuklar çevrelerini, dünyayı ağırlıklı olarak dokunma duyuları ile tanıdıkları bilinmektedir. Gören bireyler sesli ve görsel iletişimi bir bütünlük içinde yaşarken, görme engelli, sesli iletişimi destekleyen, yüz ifadeleri, jestler, mimikler ve vücut şekilleri gibi bir takım görsel unsuları algılamadaki yoksunlukları, sosyal çevredeki ipuçlarından yararlanamamalarına sebep olur. Tüm bu sınırlılıklardan ötürü görme engelli bireyler çevrelerini algılama ve bilgi toplamada, işitme, dokunma, koklama ve tatma gibi sağlam kalan diğer duyularını tümünü devreye sokarlar. Normal gören çocuğun çevresini görme duyusu yardımıyla tanırken görme engelli çocuğun bu amaçla dokunma duyusunu kullanması bazı farklılıkları da getirmektedir. Gören çocuklar dış dünyadaki nesnelere bir bakışta algırlar. Görmeyen çocuklar ise bir nesneyi ellerine aldıkları zaman bir parçasını, sonra diğerini, sonra sıra ile kalan kısımlarını yoklarlar. Bu nedenle, parçadan bütüne doğru ilerlerler (Kara, 2011, s. 12).

3.1.2. Görme Engelli Bireylerde Plastik Sanatlar Eğitiminin Dokunsal Duyu Gelişimine Sağladığı Katkılar

Hamur, çamur ve kil kelimelerinin genel tanımı ve alanda kullanım şekli: çamur, ıslak yumuşak toprak veya toprağımsı malzeme suyla karışıp bulaşır ve içine batırılır duruma gelmiş topraktır. Kil: alüminyum hidrosilikattan oluşan, yoğurulabilme ve el ile biçimlenebilme özelliği olan yumuşak toprak. Genellikle alüminyum minerallerinin içeren kaya parçacıklarının (granit, kireç, magnezyum, demir oksit ve diğer bileşenler) aşınması ve bozulması şeklinde oluşmaktadır. Hamur ve çamur ve kil kelimeleri yerinde ve doğru kullanım açısından zaman zaman birbirleriyle karıştırılabilmektedirler. Ancak; esas kavram kargaşası çamur ve kil kelimelerinin kullanımında yaşanılmaktadır. Her ikisinin de ham maddesi toprak olduğu için kelimelerin yerinde ve doğru kullanımı alan literatüründe (görsel sanatların heykel ve seramik alan literatüründe) dahi zaman zaman karıştırılabilmektedir. Bu doğrultuda; çamur kelimesi su yoğunluğunun daha fazla olduğu bir yapıyı ifade ederken; kil

kelimesi yoğurulabilme ve el biçimlendirme özelliğinin daha fazla olduğu bir yapıyı ifade ettiği varsayılmıştır (Salderay, 2015, s.1).

Bu ifadelere göre; kil çalışmalarının ve seramik çamurunun dokunsal duyuya daha çok hitap ettiğini görme engelli bireylerde dokunma duyusunu geliştiren bir malzeme olduğunu ve plastik sanatlar açısından kullanılabilirliği görme engelli bireylerde daha uygun olduğu yapılan çalışmalarla birlikte görülmüştür.

Hamur veya kil çalışmaları öğretmenin öğretim yöntem ve tekniklerine, sanatsal becerisine, eğitim ve öğretime hâkimiyetine, yaratıcılığına göre zenginleşebilen ve etkinliği artırılabilen çalışmalardır. Bu nedenle hamur veya kil çalışmaları, diğer disiplin alanları ile kolayca kaynaştırılabildiğinden, özel eğitim alanında sanat eğitimi uygulamalarında oldukça önemli bir etkiye sahip plastik sanatlar uygulamalarından olduğu düşünülmektedir.

Yine bu argümana bakıldığında hamur ve kil çalışmalarının özel eğitim alanında kullanılması ve geliştirilmesi özellikle görme engelli bireylerde dokunsal duyu yapılarına hitap ettiği için kullanılması gerekli olan plastik sanatlar materyallerinden olduğu anlaşılmaktadır.

Özel gereksinimli bireyler: hamur veya kil çalışmaları, sadece normal gelişim gösteren çocukların fiziki gelişim yapılarının (kas gücü, kontrollü güç kullanımı, parmak-el ve kolların koordinasyonu, araç-gereç kullanımı,... vb.) sağlanması için değil; normal gelişim yapısı dışında özellik gösteren özel gereksinimli bireylerin (fiziksel engelli, otistik, asperger, zihin engelli, görme engelli, işitme engelli,...vb.) fiziki gelişim yapılarının sağlanması için önemlidir. Normal gelişim dönemindeki bir çocuk, fiziki yapısının (küçük kas-büyük kas beceri yapısının) gelişimi için nasıl birebir fiziki yapıyı geliştirmeye yönelik özel bir yapıya ihtiyaç duyuyorsa, özel bir gereksinime sahip çocuk da aynı özel ilgiye birebir ihtiyaç duymaktadır. Bununla birlikte; özel gereksinimli bireyin içinde bulunduğu koşullar (algılama yapısı, algıladığının uygulayabile düzeyi, algı alanlarının birbiri ile koordinasyonu,...vb.) düşünüldüğünde, özel bir eğitim ve öğretime ihtiyaç duyma düzeyi, normal gelişim gösteren bir çocuktan çok daha fazla olabilmektedir (Salderay, 2015 s. 6).

Görme engelli bireylerin tanımlamalarına bakıldığında, dokunma duyusunun geliştiği anlaşılabilir. Dokunma duyusunu resimsel ve plastik sanatlara yönelik tuval üzerine dokuları oluşturmak için en uygun malzemelerden birinin, seramik çamuru

uygulamaları olduğu düşünülmektedir. Seramik çamuru ile şekillendirme yaparak tuval üzerine resimsel çalışmalar oluşturulması için bu doğal malzeme kullanılmıştır. Görme engelli bireyler dokunduğu nesnelere algılayarak ve işitsel olarak, görsel sanatlar öğretmeni ile betimleyerek çalışmalar üretebilmiştir. Bu çalışmaları hazırlarken parçadan bütüne giderek, renklendirmeyi az gören öğrenciler çoğunlukla kendileri yapabilirken, hiç göremeyen öğrenciler ise tamamen öğretmen yönlendirmesine ve betimlemelerine ihtiyaç duymuştur. Materyal olarak seramik çamurunun yumuşak olması istenilen doku ve şeklin kolayca verilebilmesi ve kurduğunda boyanabilmesi açısından öğrenci ve öğretmene malzeme kolaylık sağlamıştır. Böylelikle çalışmalar görme engelli öğrencinin dokunarak parmaklarıyla tanımlayabildiği her nesneyi, seramik çamuru kullanarak ve plastik değerlere uygunluğuna dikkat etmeye çalışarak tamamlamaya çalışmıştır. Çalışmalarda doğa gezisi sırasında öğrencilerle betimlenip dokunulan birçok nesne seramik çamuru kullanarak tuvale aktarılabilmektedir. Doğal dokuları el yordamıyla daha kolay tanımlayabilen görme engelli bireyler, seramik çamuru ile bu doğal dokuları daha kolay özdeşleştirebildiği yapılan çalışmalardan da izlenebilmektedir.

3.2. Doku (Tekstür) Nedir, Görme Engelli Bireylerin Dokunsal Duyu Gelişimindeki Yeri ve Önemi Nedir?

Gökaydın'a göre; dokunun tanımı, bir düzenin bir araya gelen elemanlarının kendi kişiliklerini yitirip, topyekûn bir etki uyandırmaları durumudur. Her malzemenin kendi özelliğini gösteren bir dokusu vardır. Her doku, bir parça ve bütün, ilişkisi ortaya koyar. Bu bir yığılma değil bütünleşmedir. Bu ilişkiler, bütünleşmenin bağlantıları ile anlam kazanan bir elemanlar bütünlüğüdür. Elemanların, birimlerin, görev ve belirginliğini bu durum bütüne koşullandırır. Bu eylem birimin ve bütünün bir karşılık içermesi demektir (Gökaydın, 2002, s. 89).

Nesnelerin dokunsal yüzeyleri ve algılanması görme engelli bireyler için değerlidir. Göremeyen bireyler dokundukları nesnelere tanımlayabilmekte ve dış dünyayı algılayarak tahminlerini bu doğrultuda yapabilmektedir. Bu nedenle görme engelli bireylere dokuların özellikleri ve tanımlamaları plastik sanatlar eğitimi açısından yapılmaktadır. Nesnelere doku özelliklerine göre tanımlayarak çalışmalarına yansıtılabileceği anlaşılmaktadır.

Nesnelerin, dış yapı özelliklerini, yüzeyinin dokunsal pürüzsüzlüğü ya da pürüzlüğünün hissedilebilirliğidir. “Detaylar bir araya gelerek yüzeysel dokuyu oluştururlar. Yüzeysel yanılsama algısını güçlendiren bir eleman olarak karşımıza çıkan doku, nesnelerin ya da yüzeylerin nesnel kimliği hakkında bilgi verir.” (Tatar, 2011, s. 115).

Görme engelli bireyler dokunarak algıladıkları nesnelere, tanımlayarak ve betimleyerek gerekli hazırbuluşluklarla, sanat eğitim ortamı sağlanarak, plastik değerlere uygun çalışmalara dönüştürebilmektedir.

Doğadaki varlıkların dokusunu dokunsal becerilerimizle hisseder, görsel yönümüzle görebiliriz. Doku, bir sanat eserini bir varlık olarak ele alıyor ve katmanlara ayırıyor. Oluşumları yönünden dokular hem yapısal hem duyuşsal hem de anlatımları yönünden plastik sanatlar içerisinde sıkça kullanılır (Işingör, Eti, Aslıer, 1986, s. 18).

H. Yakup Öztuna’ya göre; Günlük yaşantımız ve her yerde gördüğümüz dokular, çevremizde bulunan yüzeylerden meydana geldiğini, bu dokuların her zaman giydiğimiz giysilerde, günlük hayatımız içinde yürüdüğümüz yolda, yaşadığımız binalarda, kullandığımız mobilyalarda ve doğada görülebilir olduğunu vurgulamıştır (Öztuna, 2007, s. 88).

Görme engelli birey bir nesneye baktığında el yordamı ile hissederek, sertliği, yumuşaklığı, pürüzsüzlüğünü tanımlayabilmektedir. Bir nesneyi tanımlarken plastik değerler açısından nesnenin dokusunu ifade edebilmektedir. Şeklini, büyüklüğünü tanımlayabilmektedir. Birey doğa yürüyüşüne çıkarıldığında dokunduğu nesnelere algılayabilir ve doğadaki formlara uygun çalışmaları plastik değerlere göre biçimlendirip aktarabilmektedir.

Bir nesne dokunma hissi uyandırdığında, biçimi, nesneye ait kalın, yumuşak, sert olduğu dikkati çeker ve algılanır. Dokunma hissi doğuştan gelen bir niteliktir. Çocukları gözlemlediğimizde ilk zamanlarda gördüğü her şeyi içgüdüsel dokunma hissi ile hareket ederek etrafını yakından tanımaya çalışır. Plastik algılarda, heykelde, resimde doku kavramı farklı değerlerde kullanılmıştır. Doku kavramını iki farklı şekilde sınıflandırabiliriz: Doğal (dokunsal, üç boyutlu) ve yapay (görsel) dokular. Dokular doğanın yapısal bir özelliğidir. Doğal dokular, daha çok doğada olan, nesnelerin kendi oluşumundan gelen dokulardır. Ağacın gövdesinin yüzeyi, denizyıldızının yüzeyi doğal dokulara örnek olabilir. Yapay (görsel) dokular,

nesnelerin kendi yüzeyinde oluşan gerçek dokuların yanı sıra yapay olarak oluşturulmuş dokulardır. Tuval bezinin üzerine uygulanan fırça hareketinin yüzey üzerindeki değişen etkiler, bir tahta yüzeyinin üzerindeki yakarak veya kazıyarak oluşan boşluklar, derinlikler gibi etkileri yapay (görsel) dokuya örnek verebiliriz. (Yurdanur, 2017, s. 42).

Dokunma duyusunun bu derece yoğun kullanılması adına görme engelli bireyler okul öncesi dönem itibariyle çeşitli alıştırımlar ve yan etkinliklerle dokunmaya dair çalışmalar yapmaktadırlar. Modelaj eğitimi öğrencinin dokunma duyusunun gelişiminde önemli bir yöntemdir. Öğrenci kil üzerinde yaşadığı deneyimi, sonrasında çeşitli materyaller üzerinde tekrar hissetme olasılığı bulacaktır. Özellikle kabartması yapılan çizimler, dokunsal diyagramlar günümüzde sıklıkla kullanılmaya başlanan araçların başında gelmektedir. Bu gelişimin, görme engellilere yeni deneyimler ve kolaylıklar yaşatacak bir eğitim aracı haline gelmesi beklenmektedir. Görme engellilerin yaşamlarında dokunma ve işitme duyuları önemli bir yer tutmaktadır (Kara, 2011, s. 12).

Bu bilgiler ışığında baktığımızda, günlük hayatımızda nesnelere ait dokuların varlığı nesnelere tanımlamada önemlidir. Görme engelli bireyler için de birçok nesne dokunarak algılanabilmekte ve günlük hayatta dokunarak algılayıp tanımlayabildikleri nesnelere böylelikle çalışmaya konu olup, yön verebileceği ve özellikle organik doku tanımlamaları görme engelli bireylerin plastik sanatlar eğitimi çalışmalarında önemli olduğu bilinmektedir.

Organik doku (doğal doku); evren üzerinde yaşayabilme olgusu üzerine kurulmuş hücresel dokulardır. Doku, yüzey üzerine dokunulduğunda aynı zamanda gözle de görülebilen bir varlığın fiziki yapısının duyu organlarımız üzerindeki etkisi, yüzeyde görünüşüdür ve yaşamsal özellikleri vardır. Dokulu bir yüzeyde dokunma duyumuzu uyaran yüzeylerin ne tür özellikleri barındırdığını anlayabiliriz. Örneğin; yaprağın dokusu, ağacın yüzeyi, balığın yüzeyindeki pullu kaygan yapısı, zebranın tüylü desenli yapısı doğal oluşumlarla meydana gelen dokulardır. Organik dokular hücreye dayalı dokulardır. Doğada bulunan tüm varlıklar mikro ve makro düzeyde belirli dokulara sahiptir. Doğada en yaygın bulunan doku türü gerçek-doğal dokulardır. Elimizi sürersek çok farklı biçimde farklı etkiler ile uyarılırız. Dokunarak hissettiğimiz değerlerde objenin yüzey kalitesidir. Dokunma duyumuza seslenen

dokular gerçek dokulardır. Dokunsal olarak kabarıklık, pürüzlülük, kayganlık, soğukluk gibi değişik duygular edinebiliriz (Gökaydın, 2002, s. 91).

Organik doku (doğal doku); tanımlamasına baktığımızda, doğa yürüyüşüne çıkarılan görme engelli birey, bu tanımın karşılığına gelen doğadan dokunduğu nesnelere algılayarak anlamlandırmış ve betimleyebilmiştir. Çalışmalarında plastik değerlere ve resimsel ifadelerine tuval üzerinde yer veren görme engelli birey, inorganik doku tanımlamasını da öğrendiğinde tuvalinde inorganik dokuyu da algılayabilmektedir. Organik doku ve inorganik doku, her ikisi de dokunsal duyulara hitap eden unsurlar olduğu için görme engelli bireyin plastik sanatlar eğitiminde önemli olduğu düşünülmektedir. Görme engelli bireye çalışma yaptırırken; seramik çamuru, inorganik doku oluşturmakta ve tuval üzerinde şekillendirme sağlayan bir malzeme görevi görmekte iken, aynı zamanda organik yönü de bulunmakta ve doğadan bir materyal olduğu için; görme engelli bireyin çalışmalarına şekil verirken, dokunsal duyularına hitap ettiği için bireyi motive ettiği görülmektedir.

İnorganik (Yapay Doku); kavramı ise organik dokular gibi doğal gelişimin ürünü olmayan dokulardır. İnorganik dokular, insanın bilgisi ve gücü ile üretilen nesnelere dokularıdır. İnorganik dokular genellikle “cansız” olarak değerlendirdiğimiz yapılardır. Resim sanatında, yapay dokuyu ressamın fırça tuşlamalarında, boyaları tabaka halinde kabartma boya şeklinde kullandığında ya da kazıyarak yaptığı çalışmalar görmüş oluruz. Genellikle resim sanatında bir müdahale ile doku oluşturulduğundan yapay dokulara örnektir. Gözle görülebilen ve girintili çıkıntılı, pürüzlü, kaygan bir dokuyu parmaklarımız ile hissedebiliriz. Bir dokuyu görerek farklı nitelikler katabildiğimiz gibi görmeden de aslında dokunma duyumuzla hissederek estetik değerler yükleyebiliriz. Boyut ve yüzey etkisini dokunsal duyularımız ile daha kuvvetli hissederiz. Dokunsal Dokular gözle görülebilir ve dokunduğumuzda da bize kayganlığı, pürüzlülüğü, yumuşaklığı, sıcaklığı veya sertliği hissetmemizi sağlar. Bu dokulara “Dokunsal Dokular” denir. Bir yüzeye dokunduğumuzdaki hissiyatı dokunsal yorumlama ile ifade etmekteyiz. Her dokunun kendi içinde bir parça ve bütün, ilişkisi bulunmaktadır. Bu ilişkide bütünleşme, bağlantıları ile anlam kazanan bir elemanlar bütününe dönüşür (Kayserili, 2012, s. 23).

3.2.1. Görme Engelli Bireyler İçin Doku Kullanılarak Tatbik Edilen Plastik Sanatlar Uygulamaları ve Örnekleri

Görme engelli bireylerin dokunsal duyu özelliklerini kullanarak, doğadan nesnelere dokunarak yapmış oldukları tuval çalışmalarında, organik ve inorganik doku örneklerini tanımlayarak, plastik değerlere uygun çalışmalar ürettiği düşünülmektedir. Çalışmalar yapılmadan önce öğrencilere plastik sanatlar öğelerini, doku çeşitlerini ve dokunsal doku terimlerini doğa yürüyüşüne çıkararak yaparak yaşayarak tanımlatmaya özen gösterilmiştir. Öğrenciler renk ve şekilleri tam olarak göremedikleri için görsel sanatlar öğretmenin rehberliğinde çalışmayı iletmişlerdir. Tuval üzerine yapılan bu çalışmalar, görme engelli bireyin el yordamıyla rahatlıkla hissederek şekil verebileceği ve kuruduktan sonra kompozisyon oluşturup boyayabileceği seramik çamuru ile hazırlanmıştır. Çalışmalar yapılırken fiziki koşullar, güvenlik önlemleri de alınarak, görme engelli bireylere göre düzenlenmiştir. Malzemeler doğal kil, akrilik boya ve tutkal olduğu için bireye uygunluğu açısından değerlendirilmiştir. Her bireyin kendi gelişim düzeyi ve hazırbulunuşluğuna göre çalışmalar düzenlenmiştir. Bireyler sonbaharı ve ilkbaharı tanımlayarak bahar dalları, kır çiçekleri, güller; dokundukları nesnelere tanımlayarak kedi, oyuncak bebek gibi nesnelere çalışmalarına yansıtılmışlardır. Çalışmalarda nesnelere dokunan öğrenciler, betimleme yaparak parçadan bütüne, öğretmen rehberliğinde, anında dönüt düzeltme öğretim yöntem teknikleriyle ilerlemişlerdir. Bireyler çalışmalarında kişi, ortam ve malzeme genellemesi yapabilmektedir. Çalışmalar eğitim amaçlı yapılırken, sanatsal nitelik taşıması için plastik sanatlar öğelerine uygunluk da değerlendirilmiştir. İleri zincirleme yapılarak çalışmalar izlenmiştir. Çalışma sonunda görme engelli öğrenciler, nesnelere tuval üzerine resimsel ve dokunarak aktarabildikleri için motive olmuşlardır. Yapılan çalışmalar yarı yapılandırılmış gözlem –anket formları ile bireye özgü açık uçlu sorular alan uzmanlarının gözlem ve görüşleri de alınarak yazılı hale getirilmiş ve her birey kendi uygulamasının detaylarını hissettirdiği duyguları ile aktarmıştır. Çalışma örnekleri fotoğraflanarak yorumlamaları yapılmıştır. Alan uzmanlarının da çalışmalar hakkındaki görüş, önerileri ve izlenimleri ele alınarak çalışmalar yürütülmüştür.

Görsel 1. Öğrenci 1, Gül Dalı, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 35x35cm, 2023

Gül dalı çalışmasını yapan 50 yaşında kadın öğrenci, az gören görme engelli bireydir. Öğrenci doğal çevre içerisindeki, nesne ve dokuları öğretmen yardımıyla tanımlayarak, ağaç dallarına ve güllere dokunarak bu çalışmayı ortaya koymuştur. Doğa yürüyüşü esnasında güllerin dallarını ve yapraklarını el yordamıyla hissederek seramik çamuruna şekil vermiştir. Verdiği bu şekilleri boyayarak tuval üzerine uygulama yapmıştır. Birey, az gören görme engelli olduğu için, boyamaları öğretmen yardımıyla ve parmaklarıyla tamamlamıştır. Renkleri karartı şeklinde görmektedir, ayırt edebilmektedir.

Görsel 2. Öğrenci 2, benim kedim, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru şekillendirme,

Benim kedim isimli çalışmayı hazırlayan öğrenci 22 yaşında erkek birey, sonradan görme yetisini kaybetmiş, evinde kedisi olduğu için kedinin formunu hissederek ve dokunarak verebilmiştir. Birey az gören görme engelli olması sebebiyle kedisinin renginin beyaz olduğunu tanımlayabilmekte, renkleri de karartı şeklinde görebilmektedir. Öğrenci kedinin yanındaki toplar, paspas ve saksıda çiçek ve yaprakları da el yordamıyla hissederek tanımlayabilmiştir. Tuval üzerine seramik çamuru ile bu tanımladığı objeleri de vermiştir ve belli bir oranda resimsel olarak küçültürerek tuval üzerinde formlar oluşturmuş, ortaya resimsel bir çalışma çıkardığı için motive olmuştur.

Görsel 3. Öğrenci 3, Yalnız Ağaç, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru şekillendirme, 40x40cm, 2023

Yalnız ağaç isimli çalışmayı hazırlayan öğrenci, 35 yaşında az gören kadın bireydir. Doğa yürüyüşü sırasında doğadaki ağaçlara, dallara, çakıl taşlarına dokunarak doğadaki dokuları betimleyerek öğretmen yardımı ile algılamıştır. Ağacın dokusuna ve gövdesine dokunarak, ağaç gövdesini seramik çamuru ile şekillendirmiş, ağaç dallarını seramik çamuru ile oluşturmuştur. Dokuları organik doku olarak tanımlamayı öğrenerek çalışmalarına yansıtmıştır. Akrilik boylarla, parmaklarını kullanarak, zaman zaman kulak pamuğu kullanarak resmi boyamıştır. Ağacın toprakla birleştiği yere, çakıl taşı şeklinde formlar oluşturarak hareket kazandırmış ve algıladığı nesnelere tuval üzerine verebilme duygusu, bir çalışma yapabilme hazzıyla motive olmuştur.

Görsel 4. Öğrenci 4, Bahar Dalı, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru şekillendirme, 40x40cm, 2023

Bu çalışmayı hazırlayan öğrenci az gören 35 yaşında kadın bireydir. Bahar dallarına ve dallardaki çiçeklere dokunarak formu hissetmiş ve öğretmen yardımı ile seramik çamuru üzerine şekillerle bahar dalı formunu vermiştir. Öğrenci az gören öğrenci olduğu için hiç görmeyen bir görme engelli bireye göre şekilleri ve formları algılayabilmesi daha kolay olmaktadır. Renklendirmeyi öğretmen yardımıyla tamamlasa da, renkleri karartı şeklinde görebilmektedir. Akrilik boyalar kullanarak renklendirme yapmıştır. Çalışmayı tamamladığında ortaya bir ürün çıkardığı için motive olmuştur. Öğretmenin gölge desteği ile çalışmayı tamamlamıştır.

Görsel 5. Öğrenci 5, Meyve Sepeti, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru şekillendirme, 40x40cm, 2023

Bu çalışmayı tamamlayan öğrenci, 25 yaşında az gören erkek bireydir. Meyve ve sebzelere dokunarak doğal formları ve dokuları hissetmiştir. Sepete dokunarak sepetin dokusunu algılamıştır. Seramik çamurunu meyve ve sebzeleri tuval üzerine belli oranda küçülterek sepete ve tuvalin büyüklüğüne oranlayarak hazırlamış ve tuval üzerine öğretmenin gölge desteği ile yerleştirmiştir. Meyve ve sebzelere dokunduğunda onları seramik çamuru ile şekillendirebilmiş ve formlarına uygun verebilmiştir. Sepetin dokusunu da yine el yordamı ile hissederek tamamlamıştır. Renkleri karartı olarak algılayabilmektedir. Akrilik boya kullanarak, parmakları yardımı ve öğretmen rehberliğinde telkin ile nesnelere renklendirmiştir.

Görsel 6. Öğrenci 6, Hayalimdeki Şehir, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru şekillendirme, 40x40cm, 2023

Öğrenci sonradan görme yetisini kaybetmiş, az gören 22 yaşında erkek bireydir. Bu çalışmada öğrenci lego parçalarına dokunarak, güneşin yuvarlak, evlerin kare, dikdörtgen ve çatıların üçgen formuna benzediğini, lego parçalarıyla benzeşim kurarak tasarımını oluşturdu ve seramik çamurundan şekilleri üçgen, kare, dikdörtgen formlarına uygun yapıp kurutmuştur. Renkleri karartı şeklinde algılayabilmektedir. Öğretmen yardımıyla boyayarak çalışmayı tamamlamıştır. Boyama esnasında parmaklarını kullanmıştır.

Görsel 7. Öğrenci 7, Balonlu Çocuk tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru şekillendirme, 40x40cm, 2023

Bu çalışmayı yapan öğrenci 33 yaşında az gören kadın bireydir. Balonları çok sevdiği için, balonlara dokunarak model alarak çalışma yapmıştır. Parçadan bütüne ve ileri zincirleme yöntemi ile oyuncak bebeğe dokunarak insan figürü tasarlamıştır. Bebeğin şeklini aynı şekilde vermeye çalışmıştır. Renkleri de dokunarak parmaklarıyla akrilik boya kullanarak ve öğretmen desteği ile yönlendirme yapılarak boyamıştır. Çalışma sonunda ortaya bir ürün çıkararak, motive olmuştur.

Görsel 8. Öğrenci 8, Saksıda Çiçekler, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru şekillendirme, 40x40cm, 2023

Bu çalışmayı hazırlayan öğrenci, az gören 26 yaşında erkek bireydir. Saksı ve çiçeğe dokunarak, saksı içinde çiçekleri seramik çamuru ile betimleyerek tamamlamıştır. Bu çalışmada parmak uçlarıyla saksı ve çiçeği, renkleri öğretmen tanımlamasıyla boyayabilmiştir. Çalışmayı öğretmen rehberliğinde tamamlamıştır ve ortaya bir resim çıkarabildiği için motive olmuştur.

Görsel 9. Öğrenci 9, Kelebek, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru şekillendirme, 40x40cm, 2023

Kelebek çalışmasını hazırlayan öğrenci, 27 yaşında az gören erkek bireydir. Tuval üzerine kelebek nesnesini çalışmıştır. Kelebeği ahşap lego şeklindeki kelebek oyuncaklara dokunarak hissederek tasarlamıştır. Parçadan bütüne giderek çalışmayı sürdürmüş, öğretmen telkinlerine ihtiyaç duyarak çalışmayı şekillenirmiş ve boyamayı yine öğretmen betimlemesi ile parmak uçlarını kullanarak tamamlamıştır. Çalışmayı bitirdiğinde ortaya bir ürün çıkardığı için motive olmuştur.

Görsel 10. Öğrenci 10, Bahçede Çiçekler ve Çitler, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru şekillendirme, 40x40cm, 2023

Bu çalışmayı yapan öğrenci, 27 yaşında kadın, az gören görme engelli bireydir. Çalışmayı doğa yürüyüşü yaptığı sırada, çitlere dokunarak ve kır çiçeklerine dokunarak tamamlamıştır. Çalışmanın aşamalarını betimlemelerle öğretmen desteği ile tamamlamıştır. Renkleri biraz gördüğü için, renklendirmeyi kolay tamamlamıştır. Bunun yansıra çalışmayı seramik çamuru ve parmak uçlarıyla renklendirerek hazırlayarak, ürün çıkardığı için motive olmuştur.

Görsel 11. Öğrenci 11, Yapraklar Dalda, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru şekillendirme, 40x40cm, 2023

Bu çalışmayı yapan öğrenci 27 yaşında, az gören görme engelli erkek bireydir.

Öğrenci bu çalışmada, doğa yürüyüşü sırasında ağaç yapraklarına dokunarak tanımlamalar ve betimlemelerle seramik çamurundan yaprak şekillerini vermiştir. Çizgileri ve dokuları el yordamıyla hissederek parmak uçları ve modelaj kalemi ile şekillendirmiş ve yine öğretmen telkinleri ile akrilik boya ile boyamıştır. Çalışma sonunda tasarımıyla motive olmuştur.

Görsel 12. Öğrenci 12, Üzüm Salkımı, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru şekillendirme, 40x40cm, 2023

Bu çalışmayı hazırlayan öğrenci az gören, 25 yaşında kadın bireydir. Üzümlere dokunarak, yuvarlak formlarla üzüm şekillerini seramik çamuru ile şekillendirip, parmak uçlarıyla boyamıştır. Renklendirirken ve şekilleri yaparken parçadan bütüne giderek ileri zincirleme yöntemi kullanılmıştır. Öğretmen betimlemesine ihtiyaç duymuştur. Akrilik boyalar kullanarak renklendirmiştir. Çalışma sonucunda ürün çıkardığı için motive olmuştur.

Görsel 13. Öğrenci 13, Sarı Yapraklar, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru şekillendirme, 40x40cm, 2023

Bu çalışmayı yapan öğrenci, 27 yaşında az gören, erkek bireydir. Doğa yürüyüşü esnasında kurumuş yapraklar ve dalları tanımlayarak öğretmen betimlemişine ihtiyaç duymuştur. Parmak uçları ve el yordamı ile seramik çamuruna şekillendirme yapmış ve yaprak formunu oluşturmuştur. Parçadan bütüne giderek çalışmalarını tamamlamıştır. Kürdan ve modelaj kalemi kullanarak yaprak üzerinde dokuları elleriyle hissederek model aldığı yaprakları betimleyerek oluşturarak ve tuval üzerine öğrenci ile birlikte tutkal kullanarak yapıştırma yapılmıştır. Kurumuş yaprakları betimleyerek renklendirmeyi ve renk tanımlamalarını öğretmen yardımı ile tamamlamıştır.

Görsel 14. Öğrenci 14, Kiraz Dalı, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru şekillendirme, 40x40cm, 2023

Bu çalışmayı yapan öğrenci 26 yaşında, az gören kadın bireydir. Doğa yürüyüşü sırasında kiraz ağacına dokunarak ağacı betimlemiştir. Az gören görme engelli birey olduğu için nesnelere dokunduğunda daha kolay algılayabildiği izlenmiştir. Seramik çamuru ile kirazları yuvarlayarak, dalları ise benzeterek şekil vererek ve kurutup boyamıştır. Çalışmada öğretmen desteği, gölge destek olarak her aşamada gerekmiştir. Bu çalışmada renklerin kullanılması açısından çalışmanın seyri, hiç görmeyen bireylere göre daha kolay ilerlemiştir.

Görsel 15. Öğrenci 15, Balıklar, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru şekillendirme, 40x40cm, 2023

Bu çalışmayı hazırlayan öğrenci, 26 yaşında, az gören kadın bireydir. Ahşap balık figürlü lego parçalarına dokunarak, seramik çamuruyla dokunduğu bu balık figürlerini oluşturmuş ve şekiller vermiştir. Renkleri az görebildiği için boyayarak öğretmen betimlemesi ile tamamlamış olup parmak uçları ile boyamıştır. Çalışma bittiğinde ürün çıkardığı için motive olmuştur. Parçadan bütüne giderek öğretmen desteği ile çalışmayı tamamlamıştır.

Görsel 16. Öğrenci 16, Kırda Papatyalar, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru şekillendirme, 40x40cm, 2023

Öğrenci az gören 32 yaşında, kadın bireydir. Doğa yürüyüşü yaptırdığım sırada dokunduğu papatyalar, çakıl taşları ve toprakları doğal doku olarak tanımlayarak tuvalin alt kısmına kabartma boyalarla doku vererek, dokunduğu ve tanımladığı papatyaları elleriyle boyayarak renkleri tanımlarken öğretmen yardımı almıştır.

Seramik çamuru ile verdiği papatya, dalları ve yaprakları tuval üzerine kurutup yapıştırarak, çalışmayı oluşturduğu için motive olmuştur.

Görsel 17. Öğrenci 17, Benim Bebeğim Top Oynuyor, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru şekillendirme, 40x40cm, 2023

Bu çalışmayı hazırlayan öğrenci az gören 26 yaşında, kadın bireydir. Çalışmaya oyuncak bebeğine dokunarak model almış, seramik çamuru ile şekiller vererek tamamlamıştır. Çalışma detayında bebeğin şapkasını, saçlarını ve elbisesindeki düğmelerini verebilmiştir. Aynı zamanda yuvarlak toplar koyarak bebeğini toplarla oynayan bebek olarak betimlemiştir. Boyama yaparken çoğu zaman parmaklarını kullanarak, ince uçlu fırçayla, öğretmenin renkleri tanımlamasıyla çalışmayı tamamlamıştır. Renkleri karartı olarak algılayabilmektedir. Çalışmada parçadan bütüne gidilmiştir ve ileriye zincirleme yöntemi kullanılmıştır.

Görsel 18. Öğrenci 18, Papatyta, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru şekillendirme, 40x40cm, 2023

Bu çalışmayı hazırlayan öğrenci az gören 35 yaşında, kadın bireydir. Çalışmayı papatyaya dokunarak ve toprak, çimen gibi doğadan nesnelere algılayıp, doğa yürüyüşü sırasında tasarlamıştır. Tutkal kullanarak kabartma dokuları vermiştir ve boyamayı öğretmen yardımı ile renkleri karartı şeklinde algılayarak tamamlamıştır. Formları seramik çamuru ile hazırlayarak, parmaklarını kullanarak boyamıştır. Su bazlı tutkal ile tuval üzerine yapıştırılmıştır. Çalışma sonunda seramik çamuruyla oluşturduğu dokulu bir tuval çalışması elde ederek ortaya bir ürün çıkardığı için motive olmuştur.

Görsel 19. Öğrenci 19, Balıklar, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru şekillendirme, 40x40cm, 2023

Balıklar çalışmasını yapan öğrenci 48 yaşında, az gören erkek bireydir; ahşap balık şeklindeki legolara dokunarak, balık figürünü algılamıştır. Seramik çamurundan balık figürleri yapabilmiştir. Çalışmaları parçadan bütüne giderek tamamlamıştır. Öğrenci renkleri öğretmen yönlendirmesi ile karartı şeklinde algılayarak, tanımlayabilmiştir. Fırça kullanmadan parmakları ve kulak pamukları ile çalışmayı boyamıştır. Tuval üzerine yaptığı bu çalışma ile motive olup mutlu olmuştur.

Görsel 20. Öğrenci 20, Gül Çalışması, tuval üzerine akrilik ve seramik çamuru şekillendirme, 40x40cm, 2023

Bu çalışmayı hazırlayan öğrenci 50 yaşında, kadın birey; az görmekte olduğu için, çalışmanın şekillendirmesini kendisi yapmıştır. Parçadan bütüne giderek ileri zincirleme yapılmıştır. Öğretmen yardımı ile oluşturduğu bölümler azdır. Doğa gezisi sırasında dokunduğu gülleri Seramik çamuruyla şekillendirerek modelleme yapmıştır. Öğrenci kırmızı rengi kolay algılayabilmektedir. Bu nedenle kırmızı boyayı alıp fırça yardımıyla ve parmaklarıyla gülleri boyamıştır. Yaprakları ise elleriyle dokunarak, doku vererek şekillendirmiş yaprak objesine benzeterek çalışmayı tamamlamıştır. Öğrenci sadece gül çalışması yaparak birçok tuval hazırlamış ve çalışmasında güllere dokunarak betimlemiştir.

Görsellerdeki çalışmalarını yapan görme engelli bireylerin çalışmalara ilişkin yarı yapılandırılmış gözlem-anket formları ve öğrenci görüşleri:

“Plastik Sanatlar Eğitiminin Görme Engelli Bireylerde Dokunsal Duyu Yapılarının Gelişimine Katkısına İlişkin Öğrenci Görüşleri” İsimli TEZ ÇALIŞMASI ANKET FORMU			
ÖĞRENCİ 1			
Tarih: 2023			
Okul/Kurum Adı: Ankara Yenimahalle Özel Asrın Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi			
Teste Katılan Öğrencinin Kişisel Bilgileri			
Cinsiyet	Yaş	Görme Düzeyi	Braille Alfabesini Okuma Seviyesi
Kadın	50	Az gören	Okuyamıyor
Sorular			
1. Yaptığınız çalışmaya ilk dokunduğunuzda neler hissettiniz? Yaptığım çalışmada, görme engelimi olduğu için, renk, şekil ve yüzeyi algılamaya çalıştım. Yüzey bana seramik çamurunu resim öğretmenimin tanıtımıyla kabartmalı bir yüzeye dönüştüğünde şekil ve zemin algısı olarak dokunduğumda nesneyi şekillendirip, tuval üzerine aktarmayı öğretti. Çamurun dokunma hissi ve şekil verme açısından beni rahatlatması ve elimle nesnelere şekil verebileceğimi hissetmek beni motive etti. Parmaklarım ve avuçlarımı kullanarak bir zemin üzerine ıslak bir seramik çamuru malzemesi ile çalışma yaparak şekil verebilmek ilk dokunduğumda hissettiklerimdi.			
2. Yaptığınız çalışmayı nasıl anlamlandırırırsınız? Yaptığım çalışma ellerimle anladığım kadarıyla, yüzey üzerine kabartma şekillerle seramik çamuru kullanarak şekil verme ve sonrasında da bu çalışmayı kurutarak, öğretmenim yardımı ile tuval üzerine renklendirerek yerleştiriyor ve resimsel bir çalışma oluşturuyorum. Bu şekilde bir tuval çalışması yapıyorum.			
3. Yaptığınız çalışma hakkında neler düşünüyorsunuz? Şekiller ve biçimleri el yordamıyla yoklayıp, kompozisyon kurarak, renklendirerek, tuval üzerine kabartmalı olarak aktarıyorum. Böylelikle resim yapabiliyor olmak, hayalimdeki nesnelere tuvale aktarabilmek beni mutlu ediyor. Gören arkadaşlarım görmediğim halde nesnelere tanımlayabilmemden dolayı bu kabartma şekilleri gerçek nesnelere yakın biçim ve formlara dönüştürebilmem tuvale aktarmamı kıymetli			

buluyorlar. Ayrıca bu formları ve biçimleri doku, renk, plastik sanatların öğeleri ile hayal kurarak biçimlendirmeye çalışmak ve ifade etmek beni mutlu ediyor ve rahatlatıyor. Bir ürün çıkartabiliyor olmak çok güzel bir duygu.

4. Yaptığınız çalışmanın şekli, boyutu, malzemesi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Seramik çamuru ve su akrilik boyalar ve fırçalar kullanarak çalışma kurduktan sonra tuval üzerine resim öğretmenimle kompozisyon oluşturarak kabartmalı bir doku oluşturdum. Malzemeyi ellerimle tanıdığımda istediğim şekli hissederek yapabilme kolaylığı olduğunu gördüm. Bu beni rahatlattı. Yanlışlık yaptığımında düzeltebiliyordum. İstedikimde bozabiliyorum. Bütün bunlar beni motive etti ve eğlendirdi. Renkleri tanımadığım için öğretmenim beni yönlendiriyor. Bu şekilde çalışmayı fırça ve sınırları parmaklarımla kontrol ederek boyayabiliyorum. Tuvalin boyutu daha büyük olursa nesnelerin daha büyük ve çok olması gerektiğini anlayabiliyorum. Bu nedenle küçük ve orta boy tuvalerle çalışmak güzel ve rahat.

5. Yaptığınız çalışmada yüzey üzerine doku oluşturabileceğini düşündüğünüz farklı malzeme önerileriniz var mıdır?

Dokunarak algıladığım nesneyi parmaklarımla ve avuç içlerimle algıladığım için, seramik çamuru benim için çok güzel bir malzeme. Doğa yürüyüşüne çıktığımda havanın açık mı kapalı mı olduğunu yanımdaki öğretmenime sorduğumda, kuş seslerinin ve yanımdan geçen bir bisiklet veya aracın sesinin yakın uzak olmasını teyitleştikimde bunun resimsel öğelere nasıl yansıtılabileceğini anlamaya çalıştığımda, yakınlık uzaklık perspektif konularını resim öğretmenim bana ifade etti. Ağaçlara dokunduğumda pürüzlü bir doku olduğunu, yaprakların şeklini veya bir taşın şeklini ve dokusunu hissettiğimde ellerimle dokunsal olarak algılayabildiğim bu nesnelere doku olarak doğal doku malzemeleri olarak kullanabileceğimi düşünmekteyim. Bu malzemeleri de resimlerimde kullanarak şekil, biçim ve form verebileceğimi hissediyorum.

6. Yaptığınız çalışmada, sanat eğitimi ve sanat dilindeki formları nasıl kodlarsınız?

Yaptığım çalışmada, plastik sanatlar öğelerinden heykel ve seramik çamuru modelaj şekillendirme ile resim çalışmalarını formlar kullanarak yüzey üzerine belli bir oranla küçülterek iki boyutlu veya üç boyutlu çalışmalar yapabileceğimi, dokunarak el yordamıyla boyayabileceğimi resim öğretmenimin rehberliği ile hangi renkleri nerde kullanacağımı tahmin ederek, çalışmalarımı yüzey üzerine kodluyorum. Bazı formlarda gerçek objenin hissettiğim boyutundan daha farklı hayalleyerek soyut olarak algıladığımı hissediyorum. Çalışmalarımı tuval üzerine resimsel olarak ama doku kullanarak formları el yordamıyla hissederek yüzeye aktarıyorum.

7. Yaptığınız çalışmayı rehber olmadan tek başınıza yapabileceğinizi düşünüyor musunuz?

Yaptığım çalışmayı rehber yani resim öğretmenim olmadan belli bir oranda yapabileceğimi düşünüyorum. Öğretmenimiz çalışmaları yaparken güvenlik önlemlerini alarak çalışma yaptırıyor. Bu nedenle yanımda herhangi bir gören insan veya öğretmenimin beni yönlendirmesine ihtiyacım var.

8. Aldığınız sanat eğitimi hayalinizdeki tasarımları oluşturmada size nasıl katkı sağladı?

Plastik sanatlar öğelerini kullanarak, seramik çamuru modelaj çalışması ile doğadaki nesnelere iki ya da üç boyutlu şekilde aktarabilmeyi ve biçimlendirmeyi formlar oluşturmayı belli oranlarda küçülterek el yordamıyla hissederek dokular oluşturarak yüzeye resimsel olarak hayal ederek aktarabilmeyi sağladı.

9. Yaptığınız çalışma sizin hayal gücünüzü ve dokunsal olarak yaratıcılığınızı nasıl etkiledi, nasıl bir katkı sağladığını düşünüyorsunuz?

Daha önce böyle bir çalışma yapabileceğimi düşünmemiştim. Resim öğretmenim plastik sanatların değerlerini, doku, biçim, form şekilleri hayalimle anlamlandırmama rehber oldu. Böylelikle dokunduğum ve hissettiğim birçok objeyi belli bir oranda hissederek seramik çamuru ile şekillendirerek, bir yüzeye aktarabileceğimi ve plastik sanatlar eğitimi ile bu şekilleri yüzeye hayal ederek aktarabilmek beni motive etti. Hayal gücümü de kullanarak bu malzemeleri kullanmak bir ürün ortaya koyabilmek bana mutluluk verdi. Doğaya ait nesnelere, seslere daha farklı hislerle fark etmeye başladığımı anladım.

10. Daha önce sanat eğitimi aldınız mı, bu tür çalışmalar yaptınız mı?

Daha önce sanat eğitimi almadım. Bu tür çalışmalar hiç yapmadım ve ilk defa öğretmenimizle yapıyorum.

“Plastik Sanatlar Eğitiminin Görme Engelli Bireylerde Dokunsal Duyu Yapılarının Gelişimine Katkısına İlişkin Öğrenci Görüşleri” İsimli **TEZ ÇALIŞMASI ANKET FORMU**

ÖĞRENCİ 2

Tarih: 2023

Okul/Kurum Adı: Ankara Yenimahalle Özel Asrın Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi

Teste Katılan Öğrencinin Kişisel Bilgileri

Cinsiyet	Yaş	Görme Düzeyi	Braille Alfabetini Okuma seviyesi
Erkek	22	Sonradan görme engelli Az gören	Okuyamıyor

Sorular

1. Yaptığınız çalışmaya ilk dokunduğunuzda neler hissettiniz?

Yaptığım çalışmaya ilk dokunduğumda resim öğretmenim malzemeleri bana tanımladı ve anlattı. Malzemeler seramik çamuru, tuval, modelaj kalemleri, fırça ve boyalardı. Seramik çamuruna dokunmak beni şekil vereceğim bir malzeme olduğu için mutlu etti. Dokunduğum bu çamuru istediğim şekle sokmak çalışmayı daha sonra bozursa bile tekrar yapabilmek motive etti. Tuval üzerine bu çalışmalarını koyabileceğimi ve form oluşturarak resim yapabileceğimi hissediyor olmak beni mutlu etti. Parmaklarımla şekilleri kontrol edebiliyor ve bir yüzeye resmedebilme heyecanını yaşıyordum.

2. Yaptığınız çalışmayı nasıl anlamlandırırsınız?

Yaptığım çalışmada yüzey üzerine dokunarak şekil verebileceğim seramik çamuru kullanarak resim yaptığımı hissettim. Öğretmenimin yönlendirmesi ile seramik şekilleri kurutarak, ertesi gün boyadık ve formu yine öğretmenimin rehberliği ile tuvale monte ettik, böylelikle dokunduğumda anlamlandırabildiğim bir yüzey çalışması çıkardım.

3. Yaptığınız çalışma hakkında neler düşünüyorsunuz?

Bu çalışma beni motive etti. Çalışmayı tamamlarken hiç sıkılmadım ve beni heyecanlandırdı. Dokunarak böyle bir ürün çıkarabileceğime çok inanmamıştım. Önce yapmak istediğim şekle dokunarak, sonra aktarabileceğimi hissederek parmaklarım ve avuç içlerimle sesli düşünerek seramik çamuruna dokunduğum nesneye şekil vermeye çalışarak yorumlayarak ürün ortaya koymaya çalıştım. Bütün bu aşamalar beni heyecanlandırdı.

4. Yaptığınız çalışmanın şekli, boyutu, malzemesi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Çalışma, malzeme seramik çamuru ve el yordamıyla, parmak uçları ve avuç içi dokunma duyularıyla zaman zaman da modelaj kalemleri kullanarak yaptığım bu resimsel dokulu çalışmada nesnenin belli bir oranda küçültülerek yapılmasıyla oluşturdum. Malzemeye dokunmak beni mutlu ediyor çünkü istediğim gibi şekil verip kurutabiliyorum. Kuruttuğum nesneyi elimle hissedebiliyorum kavrayabiliyorum.

5. Yaptığınız çalışmada yüzey üzerine doku oluşturabileceğini düşündüğünüz farklı malzeme önerileriniz var mıdır?

Aslında bu çalışmaları yapmadan önce resim öğretmenimiz doku oluşturabileceğimiz malzemeleri bize tanıttı. Doğa yürüyüşüne çıktığımızda bir kozalak, ağaç dalı, yaprak, taş, topraklı bir yer yüzeyi, bitkiler ve meyvelerin bile farklı dokuları ve formları olduğunu bunları plastik sanatlar açısından sanat dersi kavramları içinde değerlendirip resimsel çalışmalara nasıl dönüştürebileceğimizi konuştuk. Doğadan malzemeler de çalışmalarımızda kullanabileceğimizi düşünüyorum ve uygulama yaptık. Seramik çamuru da kilden ve doğal bir malzemedan oluştuğu için ana malzeme olarak kullanmak çalışmaları doğadan doku malzemeleri de kullanarak güçlendirebiliriz.

6. Yaptığınız çalışmada, sanat eğitimi ve sanat dilindeki formları nasıl kodlarsınız?

Yaptığım bu çalışmada plastik sanatlara dair öğeleri doku, form, biçim el yordamıyla hissederek hazırladım. Modelaj kalemlerinden faydalansam da, çoğu zaman el yordamıyla avuç içi ve parmaklarımla formları vermek daha kolaydı. Benim modelaj kalemim parmaklarımla ucu idi. Çalışmalarında renkleri öğretmenim rehberliğinde belirledim ancak zihnimde tanımlı olmadığını farkındayım. Nesnelere belli bir oranda küçülterek kendime göre zihnimle algılayarak çalışmayı yüzeye yerleştirdikten sonra kabartmalar ve dokularla biçimleri verebiliyorum.

7. Yaptığınız çalışmayı rehber olmadan tek başınıza yapabileceğinizi düşünüyor musunuz?

Bu çalışmayı rehber yani öğretmen olmadan belli bir düzeye kadar yapabilirim. Hiç görmediğim için renkleri belirlemede gören bir desteğe ihtiyacım var. Bunun dışında sorun yaşamadan belli bir aşamaya kadar çalışmayı desteksiz yapabildiğim oldu.

8. Aldığınız sanat eğitimi hayalinizdeki tasarımları oluşturmada size nasıl katkı sağladı?

Plastik sanatlar öğelerinin bizim gibi görme engelli bireylerde doku kullanarak ve dokunma duyusu ile algılanarak resim yapabilme veya hayale dayalı bir ürün çıkarmada seramik çamuru veya kil kullanmak bu malzemeye şekil vermek ve bu şekli sanatsal olarak yüzeye yapıştırarak ve dokunarak, hissederek ortaya bir ürün çıkarabilmek beni motive etti. Sergi yapabileceğimi düşünüyorum.

9. Yaptığınız çalışma sizin hayal gücünüzü ve dokunsal olarak yaratıcılığınızı nasıl etkiledi, nasıl bir katkı sağladığını düşünüyorsunuz?

Bu çalışma benim süreç içinde ortaya ürün koyabileceğimi ve görme duyum olmadığı halde sanatsal ürünler yapabilme gücümü artırdı. Aynı zamanda hayal gücümü kullanarak farklı şekiller yapabilir ve ürün ortaya çıkarabilirim diye düşünmekteyim.

10. Daha önce sanat eğitimi aldınız mı, bu tür çalışmalar yaptınız mı?

Daha önce sanat eğitimi almadım, ilk defa böyle bir çalışma yapıyorum. Resim öğretmenimize teşekkür ediyorum yönlendirmesi için.

“Plastik Sanatlar Eğitiminin Görme Engelli Bireylerde Dokunsal Duyu Yapılarının Gelişimine Katkısına İlişkin Öğrenci Görüşleri” İsimli **TEZ ÇALIŞMASI ANKET FORMU**

ÖĞRENCİ 3

Tarih: 2023

Okul/Kurum Adı: Ankara Yenimahalle Özel Asrın Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi

Teste Katılan Öğrencinin Kişisel Bilgileri

Cinsiyet	Yaş	Görme Düzeyi	Braille Alfabesini Okuma Seviyesi
Kadın	35	Az gören	Okuyamıyor

Sorular

1. Yaptığınız çalışmaya ilk dokunduğunuzda neler hissettiniz?

Yaptığım çalışmada ilk önce seramik çamuruna dokundum ve yüzeyinin hafif pürüzlü olduğunu ve istediğim şekle, el yordamı ile az da görüşüm olduğu için hissederek verebildiğimi fark ettim. Şekil vermek ve dokunarak formlar oluşturmak mutlu etti.

2. Yaptığınız çalışmayı nasıl anlamlandırırırsınız?

Yaptığım çalışmada, dokunarak algılayabildiğim nesnelere var. Bu nesnelere kendim anlamlandırabiliyor ve yüzeye plastik değerlere uygun olarak yerleştirmeye öğretmenim yardımıyla sağlıyorum.

3. Yaptığınız çalışma hakkında neler düşünüyorsunuz?

Yaptığım çalışma kendimi ifade edebilmeme olanak sağladı ve motivasyonumu yükseltti. Dokunarak algılayabilen bir birey olarak ortaya bir ürün çıkarmamda seramik çamurunu kullanabileceğimi bilmek ve uygulamak farklı çalışmalar da yapabileceğimi düşündürdü.

4. Yaptığınız çalışmanın şekli, boyutu, malzemesi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Seramik çamuru doğal bir malzeme, tuval üzerine uygulanması ve kabartmalı olarak şekil, biçim ve formlar verebilmek beni rahatlattı. Uygulama kurduktan sonra boyanması öğretmenim yardımıyla biçimlendirmek dokunarak algılayabildiğim bir ürün ortaya koymak beni mutlu etti.

5. Yaptığınız çalışmada yüzey üzerine doku oluşturabileceğini düşündüğünüz farklı malzeme önerileriniz var mıdır?

Resim öğretmenimle çalışma öncesi doğa yürüyüşü yaptık. Ağaçların dokusu, çalıkların, yaprakların dokusu yerdeki taşlar, toprak, kum hepsi bir doku ve doğal

doku olduğunu anladım. Çalışmalarımı yaparken bu dokuları düşünerek doğal malzemelerden de faydalanabileceğimi hissettim.

6. Yaptığınız çalışmada, sanat eğitimi ve sanat dilindeki formları nasıl kodlarsınız?

Yaptığım çalışmada, şekilleri doğadaki formlarla yorumlayarak silindir, daire, üçgen kavramlarını doğadaki nesnelere öğretmenim rehberliğinde tanımlayarak tuval üzerine aktardık, renkleri hafif karartı şeklinde görebildiğim için öğretmenim yardımı ile tuvale yorumladık.

7. Yaptığınız çalışmayı rehber olmadan tek başınıza yapabileceğinizi düşünüyor musunuz?

Yaptığım çalışmayı, tek başına yürütebileceğimi düşünüyorum. Çalışmayı öğretmenim eşliğinde yaptım ve öğrendim.

8. Aldığınız sanat eğitimi hayalinizdeki tasarımları oluşturmada size nasıl katkı sağladı?

Resim öğretmenim doğadan parça ve formları dokunarak, hissederek bize anlattı ve elma, ağaç, yaprak, ağaç dalları beni sanatsal biçim ve formları hissetmemde ve algılayabilmemde ve bu formların, plastik değerlerin öğeleriyle nasıl ifade edebileceğimi öğretti. Silindirin bir ağaç gövdesi formuna, güneşin daire formuna, ağaçların yapraklarının elips formuna benzediğini ve bu formların lego parçaları ile tanımlayarak benzeştirdiğini gösteren denemeler yapmama olanak verdi ve bir kompozisyon oluşturduk. Böylelikle tuval üzerine çalışmalarını tasarladık ve resimsel öğeleri kullanarak tamamladık.

9. Yaptığınız çalışma sizin hayal gücünüzü ve dokunsal olarak yaratıcılığınızı nasıl etkiledi, nasıl bir katkı sağladığınızı düşünüyorsunuz?

Bu çalışma öncesi resim öğretmenimiz beni doğa yürüyüşüne çıkardı, daha önceleri doğa yürüyüşü yaptığımda sesleri dinler ve hafif karartıları ve az düzeyde renkleri görebildiğim için anlamlandırmaya çalışırdım. Resim öğretmenimizin verdiği plastik sanatlar eğitiminden sonra doğadaki renklerin, dokuların, taşın ve toprağın sertlik, yumuşaklık, pürüzlü, kaygan olmasının plastik öğeler ve doku kavramıyla yüzey üzerine uygulamada nasıl ifade edilebileceğini tasarlanmak dokunsal olarak bir ürün ortaya koymak beni heyecanlandırdı ve artık doğaya gören ellerimle bu gözle bakmaya başladığımı fark ettim. Bundan dolayı bu eğitimi veren öğretmene teşekkür ediyorum.

10. Daha önce sanat eğitimi aldınız mı, bu tür çalışmalar yaptınız mı?

Daha önce sanat eğitimi almadım. İlk defa böyle bir çalışma yapıyorum.

“Plastik Sanatlar Eğitiminin Görme Engelli Bireylerde Dokunsal Duyu Yapılarının Gelişimine Katkısına İlişkin Öğrenci Görüşleri” İsimli **TEZ ÇALIŞMASI ANKET FORMU**

ÖĞRENCİ 4

Tarih: 2023

Okul/Kurum Adı: Ankara Yenimahalle Özel Asrın Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi

Teste Katılan Öğrencinin Kişisel Bilgileri

Cinsiyet	Yaş	Görme Düzeyi	Braille Alfabetini Okuma Seviyesi
Kadın	35	Az görüyor	Okuyamıyor

Sorular

1. Yaptığınız çalışmaya ilk dokunduğunuzda neler hissettiniz?

Yaptığım çalışma seramik çamuru doğal bir malzeme olduğu için, elle şekil vermek beni mutlu etti. Bazı şekilleri el yordamı ve öğretmenimin desteği ile vererek tuval üzerine uygulayarak resim yapabilmek ve onu duvarıma aşabileceğimi bilmek beni mutlu etti.

2. Yaptığınız çalışmayı nasıl anlamlandırırsınız?

Yaptığım çalışmada nesnelere belli bir oranda küçülterek tuvale çalıştım. Öğretmenimin yardımı ile renklendirdim ve çalışmamı resim haline dönüştürmeyi başardım. Kabartmalı elle dokunabileceğim bir çalışma yaptım.

3. Yaptığınız çalışma hakkında neler düşünüyorsunuz?

Yaptığım çalışmada öncelikle nesnelere tanımlayıp anlamlandırarak el yordamı ile çeşitli şekilleri doğadan uyarlayarak benzerlerini kendimce tasarlayıp yaptım. Sonrasında kurutup boyayarak öğretmenim yardımı ile tuvale ekledim. Resimsel bir betimleme yapmaya çalıştım. Tuval üzerine ellerimle yokladığım çalışmaları ekleyerek şekillendirmeye çalıştım ve kabartmalı bir resim yaptım.

4. Yaptığınız çalışmanın şekli, boyutu, malzemesi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Yaptığım çalışmanın boyutu küçük olması hâkimiyetimi kolaylaştırdı. Küçük ebatla tuvalin üzerine seramik çamuru ile ve fırçalar, boyalar ile çalışma yaptım. Anlayabildiğim kadarıyla tuval küçükse üzerine daha küçük nesnelere oluşturarak resim ve kabartma yapılmalı. Büyükse daha büyük nesnelere çalışma yapılmalı.

5. Yaptığınız çalışmada yüzey üzerine doku oluşturabileceğini düşündüğünüz farklı malzeme önerileriniz var mıdır?

Öğretmenimiz beni doğa yürüyüşüne çıkardığında dokunduğum objeler ağaç ve toprak dokusu, kozalak dokusu, bir yaprağın bile şekli dokusunun olduğunu bunların doğal doku olarak ifade edildiğini anlattı. Ben de resimlerimde bu dokuları kullanabileceğimi de düşündüm.

6. Yaptığınız çalışmada, sanat eğitimi ve sanat dilindeki formları nasıl kodlarsınız?

Sanat eğitimi dersimiz benim için çok özel. Aslında bir görme engelli olarak bu ders bana çok şey kattı. Resim yapmak istiyordum, görme engelli insanların da sosyalleşip kendine ait bir sanat ürünü çıkarabileceğini ressam Eşref Armağanın da görme engelli bir ressam olarak resimler yaptığını araştırmıştım ve resim öğretmenimden rica ettim. Sadece modelaj şekillendirme değil, resim çalışmaları da yapmak istiyordum. Öğretmenim bana plastik sanatlarda form, doku, uzaklık, yakınlık biçimleri şekiller yardımıyla dokunarak algılamamı sağladı. Böylelikle plastik sanatlar öğelerini kendimce anlamlandırarak yüzeye aktarabildim.

7. Yaptığınız çalışmayı rehber olmadan tek başınıza yapabileceğinizi düşünüyor musunuz?

Öğretmenim veya gözlemleyen biri yanımda olmadan belli bir aşamaya kadar yapabilirim. Ancak tamamen tek başına yapabilmem zor olur, bundan dolayı sanat öğretmenine ihtiyaç var.

8. Aldığınız sanat eğitimi hayalinizdeki tasarımları oluşturmada size nasıl katkı sağladı?

Sanat eğitimi ile nesnelerin bir oran, orantısı olduğunu, yüzeye aktarırken dikkat etmem gereken boşluk, doluluk kavramlarını, dokuların özelliklerini ve hissettiğim şekliyle tuvale nasıl aktarabileceğimi resim öğretmenimin eğitimi ile sağlayarak ortaya resimsel kabartmalı bir ürün çıkardım.

9. Yaptığınız çalışma sizin hayal gücünüzü ve dokunsal olarak yaratıcılığınızı nasıl etkiledi, nasıl bir katkı sağladığını düşünüyorsunuz?

Önceden dokunduğumda resimsel olarak ifade edemeyeceğimi düşündüğüm doğadan nesnelere şimdi kullanarak dokunarak hayal edebiliyorum ve yüzeye çalışabiliyorum.

10. Daha önce sanat eğitimi aldınız mı, bu tür çalışmalar yaptınız mı?

Daha önce sanat eğitimi almadım, ilk defa bu tür çalışmalar yapıyorum.

“Plastik Sanatlar Eğitiminin Görme Engelli Bireylerde Dokunsal Duyu Yapılarının Gelişimine Katkısına İlişkin Öğrenci Görüşleri” İsimli **TEZ ÇALIŞMASI ANKET FORMU**

ÖĞRENCİ 5

Tarih: 2023

Okul/Kurum Adı: Ankara Yenimahalle Özel Asrın Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi

Teste Katılan Öğrencinin Kişisel Bilgileri

Cinsiyet	Yaş	Görme Düzeyi	Braille Alfabesini Okuma Seviyesi
ERKEK	25	Az gören	Okuyamıyor

Sorular

1. Yaptığınız çalışmaya ilk dokunduğunuzda neler hissettiniz?

Çalışmaya ilk dokunduğumda seramik çamuruna şekil veriyor olabilmek beni heyecanlandırdı. İstedğim her şekli verebilmek ve sonrasında dondurabilmek benim için güzel bir deneyimdi.

2. Yaptığınız çalışmayı nasıl anlamlandırırırsınız?

Yaptığım çalışmada ilk önce seramik çamuruna şekiller verip hayal edip tasarlayabildiğim nesneyi üç boyutlu veya kabartmalı olarak yüzeye çalışabiliyor, kurutuyor ve boyayabiliyorum.

3. Yaptığınız çalışma hakkında neler düşünüyorsunuz?

Yaptığım çalışmanın dokunarak ve parmak uçlarımla hissederek el yordamıyla şekiller oluşturarak tamamlanması, boyanmam ve yüzeye aktarmam resimsel olarak bir ürün ortaya çıkarmaya çalışmam beni heyecanlandırdı.

4. Yaptığınız çalışmanın şekli, boyutu, malzemesi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Malzeme olarak kil kullanmak kolayca şekil vermek beni rahatlattı. Tuvalerin küçük olması da kolay doldurmamı sağladı.

5. Yaptığınız çalışmada yüzey üzerine doku oluşturabileceğini düşündüğünüz farklı malzeme önerileriniz var mıdır?

Doğada bulunan malzemelerle doku oluşturulabileceğini düşünüyorum, aynı zamanda pamuk, ip, taş, kozalak parçaları, ağaç dalları, yaprakların doğal doku olduğunu resim dersimizde öğrendim. Bu malzemeleri doğadan temin

edebileceğimizi de doğa yürüyüşümüzde öğretmenimizle konuştuk.

6. Yaptığınız çalışmada, sanat eğitimi ve sanat dilindeki formları nasıl kodlarsınız?

Doku, form, biçim, zemin üzerine çalışma yaparken büyüklük küçüklük bu bilgileri öğrendik ve tuval üzerine seramik çamurunu eklerken nasıl modelaj şekillendirme yaparak nesnelere yerleştireceğimi öğrendim.

7. Yaptığınız çalışmayı rehber olmadan tek başınıza yapabileceğinizi düşünüyor musunuz?

Bu çalışmayı rehber olmadan tek başına yapabiliyorum. Resim öğretmenimin yönlendirmesi ile birkaç kez yaptık ve alıştım.

8. Aldığınız sanat eğitimi hayalinizdeki tasarımları oluşturmada size nasıl katkı sağladı?

Önceden elime aldığım bir nesneyi dokunarak algıladığımda nasıl şekillendiririm bilemiyordum. Resim dersi almaya başladığımda bunu öğretmenimizden istedim ve birlikte dokunduğum nesnelere oran olarak küçültülmüşünü yaptık. Bir yüzey üzerine belli bir oranda küçülterek kabartmalı dokular elde ederek çalışma yapmaya başladık. Böylelikle kabartmalı çalışmalar yaparak dokunduğum nesnelere yüzey üzerine çalışabildim.

9. Yaptığınız çalışma sizin hayal gücünüzü ve dokunsal olarak yaratıcılığınızı nasıl etkiledi, nasıl bir katkı sağladığını düşünüyorsunuz?

Elle dokunup yormayabildiğim nesnelere hayal ederek yüzey üzerine aktarabilmek beni motive etti. Kâğıt üzerine resim yapmak az görüşüm ile çok zordu. Kabartmalı olarak çalışma seramik çamuru ile yapabildiğim için dokunabildiğim objeleri yapabilmek açısından motive etti ve resimsel kabartmalı bir tuval çalışmam oldu.

10. Daha önce sanat eğitimi aldınız mı, bu tür çalışmalar yaptınız mı?

Daha önce sanat eğitimi almadım. İlk defa bu tür çalışmalar yapıyorum.

“Plastik Sanatlar Eğitiminin Görme Engelli Bireylerde Dokunsal Duyu Yapılarının Gelişimine Katkısına İlişkin Öğrenci Görüşleri” İsimli **TEZ ÇALIŞMASI ANKET FORMU**

ÖĞRENCİ 6

Tarih: 2023

Okul/Kurum Adı: Ankara Yenimahalle Özel Asrın Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi

Teste Katılan Öğrencinin Kişisel Bilgileri

Cinsiyet	Yaş	Görme Düzeyi	Braille Alfabesini Okuma Seviyesi
ERKEK	22	AZ GÖREN	OKUYAMIYOR

Sorular

1. Yaptığınız çalışmaya ilk dokunduğunuzda neler hissettiniz?

Çalışmada seramik çamuru ıslak ve kolay şekil verebileceğim bir malzemeydi. Parmaklarım ve avuç içlerimle dokunduğumda, hissettiğim nesnelere, istediğim şekillere dönüştürmek beni motive etti. Diğer malzemeleri tuval, fırça, boyaları renkleri birazcık karartı olarak görebildiğim için çalışma yapabilmek beni motive etti.

2. Yaptığınız çalışmayı nasıl anlamlandırırınız?

Yüzey üzerine dokunarak seramik çamuru ile şekiller vererek kabartmalı çalışmalar yaptım.

3. Yaptığınız çalışma hakkında neler düşünüyorsunuz?

Yaptığım çalışma sadece seramik çamurundan şekiller oluşturma değil, Yüzey üzerine dokunarak verdiğim şekilleri yerleştirerek kabartmalı resim oluşturma diye adlandırıyorum.

4. Yaptığınız çalışmanın şekli, boyutu, malzemesi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Çalışmada, tuval üzerine kabartmalı şekiller yapmak beni motive etti. Çalışmanın küçük olması ve kabartmalı olması dokunabildiğim nesnelere seramik çamuru ile şekillendirebilmek bir yüzeye aktarmak motive etti.

5. Yaptığınız çalışmada yüzey üzerine doku oluşturabileceğini düşündüğünüz farklı malzeme önerileriniz var mıdır?

Resim öğretmenimiz beni doğa yürünüşe çıkardı. Doğadaki dokuları el yordamı ile dokundurarak tanıttı, karartı şeklinde az gördüğüm için bu malzemelerin renklerini

kendimce kodlayabiliyorum ama tam olarak renkleri seçemiyorum. Bundan dolayı hissederek ve algılayarak bu malzemeleri tuval üzerine doğal doku olarak kullanabileceğimi öğrendim. Bazen bir mısır tanesini, mercimek ve nohutun bile çalışmalarında yüzey üzerine resim yaparken kullanabileceğimi düşünüyorum.

6. Yaptığınız çalışmada, sanat eğitimi ve sanat dilindeki formları nasıl kodlarsınız?

Yaptığım çalışmada dokunarak algıladığım nesnelere belli bir oranda küçülterek yüzeye aktardım ve hayal gücümü de kullanarak resimsel olarak kabartmalı bir şekilde tuvale aktardım. Gören insanlara sorduğumda nesnelere benzetebildiğimi ve hatta farklı dokular kullanarak hayal edebileceğim farklı çalışmalar üretebileceğimi düşünmekteyim.

7. Yaptığınız çalışmayı rehber olmadan tek başınıza yapabileceğinizi düşünüyor musunuz?

Öğretmenim olmadan yapamam ama belli bir noktaya kadar şekil verebilirim.

8. Aldığınız sanat eğitimi hayalinizdeki tasarımları oluşturmada size nasıl katkı sağladı?

Sanat eğitimiyle, doku, yüzey, form oluşturmayı öğrenerek resimsel çalışmalar yapmaya başladım. Bu şekilde çalışmalar yapabileceğimi tahmin etmiyordum.

9. Yaptığınız çalışma sizin hayal gücünüzü ve dokunsal olarak yaratıcılığınızı nasıl etkiledi, nasıl bir katkı sağladığınızı düşünüyorsunuz?

Dokunarak el yordamı ile yoklayarak yaptığım çalışmada her nesneye dokunduğumda bunu yapabilir miyim diye düşünüyorum ve formları hayal ederek el yordamı ile yapmaya çalışıyorum. Yüzey üzerine de bu şekilde yapmaya çalışmak beni heyecanlandırıyor.

10. Daha önce sanat eğitimi aldınız mı, bu tür çalışmalar yaptınız mı?

Daha önce sanat eğitimi almadım bu tür çalışmaları ilk defa yapıyorum.

“Plastik Sanatlar Eğitiminin Görme Engelli Bireylerde Dokunsal Duyu Yapılarının Gelişimine Katkısına İlişkin Öğrenci Görüşleri” İsmi TEZ ÇALIŞMASI ANKET FORMU

ÖĞRENCİ 7

Tarih:2023

Okul/Kurum Adı: Ankara Yenimahalle Özel Asrın Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi

Teste Katılan Öğrencinin Kişisel Bilgileri

Cinsiyet	Yaş	Görme Düzeyi	Braille Alfabesini okuma seviyesi
Kadın	33	GÖRMÜYOR	OKUYAMIYOR

Sorular

1. Yaptığınız çalışmaya ilk dokunduğunuzda neler hissettiniz?

Yaptığım çalışma seramik çamuru olduğu için şekillendirmek beni motive etti dokunduğum nesnelere hayal edip tekrar seramik çamuru ile şekillendiriyorum ve boyuyorum kuruyunca.

2. Yaptığınız çalışmayı nasıl anlamlandırırsınız?

Yaptığım çalışma seramik çamuru ile kabartma şekiller oluşturarak tuval üzerine resimsel bir ürün ortaya çıkararak yapılan çalışmadır.

3. Yaptığınız çalışma hakkında neler düşünüyorsunuz?

Yaptığım çalışmanın özgün ve yüzey üzerine ellerimle dokunarak nesnelere çalışmak, renklendirerek bir tasarım ortaya çıkarmak olarak tanımlarım.

4. Yaptığınız çalışmanın şekli, boyutu, malzemesi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Seramik çamurundan dokunarak ve el yordamıyla hissettiğim objeleri yüzeye kurularak aktarmaktır. Böylelikle parmaklarımı ve el yordamı ile hissettiğim nesnelere ürüne ve çalışmaya dönüştürerek resimler yapıyorum.

5. Yaptığınız çalışmada yüzey üzerine doku oluşturabileceğini düşündüğünüz farklı malzeme önerileriniz var mıdır?

Öğretmenim beni doğa yürüyüşüne çıkararak doğadaki nesnelere hissetme, dokunarak, bir ağacın, taşın, dokularını anlatmamı sağladı. Dokunma hissim ile doğadaki formları tanımladım ve sert bir cisim ile yumuşak bir cismin detaylarını tanımladım. Doğadaki nesnelere de kullanılabileceğini doku olarak tuvale aktarılabileceğini düşünmekteyim.

6. Yaptığınız çalışmada, sanat eğitimi ve sanat dilindeki formları nasıl kodlarsınız?

Doku, biçim ve form özelliklerini sanat eğitimi aracılığı ile öğrenip, dokunsal olarak objelerde ve yüzeylerde el yordamı ile uygulamaya çalıştım. Yüzey üzerine çalışmaları yaparken modelaj ve seramik çamuru ile nesnelere el yordamı ile tuval üzerine aktardım.

7. Yaptığınız çalışmayı rehber olmadan tek başınıza yapabileceğinizi düşünüyor musunuz?

Bu çalışmaları rehber veya öğretmenim olmadan tek başına yapabiliyorum. Küçük yardımlar alarak ilerliyorum.

8. Aldığınız sanat eğitimi hayalinizdeki tasarımları oluşturmada size nasıl katkı sağladı?

Daha önce böyle çalışmalar yapabileceğimi düşünmüyordum. Dokunarak ve objeleri tanımlayarak çalışma ve ürün tasarlayıp tuvale monte ettim. Böylelikle bir ürün ortaya çıkarmak beni motive etti.

9. Yaptığınız çalışma sizin hayal gücünüzü ve dokunsal olarak yaratıcılığınızı nasıl etkiledi, nasıl bir katkı sağladığını düşünüyorsunuz?

Hayalimde dokunarak canlandırabileceğimi düşündüğüm objeleri tasarladık ve tuvale monte ettik. Böylelikle kabartmalı resimsel bir ürün ortaya çıkararak hayalimdeki dokunarak algıladığım nesnelere canlandırdım.

10. Daha önce sanat eğitimi aldınız mı, bu tür çalışmalar yaptınız mı?

Daha önce sanat eğitimi almadım. İlk defa böyle çalışmalar yapıyorum.

“Plastik Sanatlar Eğitiminin Görme Engelli Bireylerde Dokunsal Duyu Yapılarının Gelişimine Katkısına İlişkin Öğrenci Görüşleri” İsimli **TEZ ÇALIŞMASI ANKET FORMU**

ÖĞRENCİ 8

Tarih:2023

Okul/Kurum Adı: Ankara Yenimahalle Özel Asrın Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi

Teste Katılan Öğrencinin Kişisel Bilgileri

Cinsiyet	Yaş	Görme Düzeyi	Braille Alfabesini Okuma Seviyesi
ERKEK	26	Az gören	Okuyamıyor

Sorular

1. Yaptığımız çalışmaya ilk dokunduğunuzda neler hissettiniz?

Yaptığım çalışmada seramik çamurundan objeler yapmak ve el yordamıyla hissederek ürün ortaya çıkarmak beni motive etti. Çamura dokunarak şekil vermek beni heyecanlandırdı. Dokunarak el yordamı ile bir ürün ortaya koyabilmek ve şekillendirmek hayalimdeki nesnelere aktarabilmek beni mutlu etti.

2. Yaptığınız çalışmayı nasıl anlamlandırırsınız?

Çalışmayı resim öğretmenim yardımı ile şekillendirerek tasarlayacağım objelere hayat verdiğimi ve onları yüzeye kabartmalı olarak aktardığımı bilmek beni motive etti.

3. Yaptığınız çalışma hakkında neler düşünüyorsunuz?

Çalışmada yaptığım şekilleri gören insanlara sorduğumda benim bu çalışmalarını yapabilmeme şaşırdılar ve nasıl şekillendirdiğimi sordular. Bundan dolayı ben motive oldum ve ürün çıkarmak çok güzel bir duygu.

4. Yaptığınız çalışmanın şekli, boyutu, malzemesi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Yaptığım çalışmanın seramik çamuru ve doğadan malzemeler kullanarak ürün çıkarmak, dokunduğum objeleri hissederek el yordamı ile tuval üzerine aktarmak malzemeleri kolay şekillendirmek beni heyecanlandırdı.

5. Yaptığınız çalışmada yüzey üzerine doku oluşturabileceğini düşündüğünüz farklı malzeme önerileriniz var mıdır?

Resim öğretmenim beni doğa yürünüşe çıkardı ve doğadan dokuları tanımlattı. Yaprak, ağaç, taş gibi malzemelerden de doku çalışmaları oluşturabileceğimi fark ettim. Doğadan nesnelere doku kavramını öğrenerek ellerimle dokunarak tanımlamak bu dokuları çalışmalarım da kullanabileceğimi hissettirdi.

6. Yaptığınız çalışmada, sanat eğitimi ve sanat dilindeki formları nasıl kodlarsınız?

Doku, biçim, form gibi kavramları doğadan nesnelere birleştirerek nesnelere uyumunu kavradım. Doğal dokular bu süreçte beni çok etkiledi ve plastik değerler açısından dokuyu öğrendim

7. Yaptığınız çalışmayı rehber olmadan tek başınıza yapabileceğinizi düşünüyor musunuz?

Evet, çalışmayı tek başına yapabilirim.

8. Aldığınız sanat eğitimi hayalinizdeki tasarımları oluşturmada size nasıl katkı sağladı?

Daha önce nesnelere dokunduğumda bu şekilde bir çalışma yapabileceğimi düşünmemiştim. Resim dersi çalışmaları yapmak istediğimde öğretmenim modelaj çalışması ve seramik çamurunu bizlerle tanıştırdı. Biçim, form, doku kavramlarını bizlere rehberlik ederek çalışmalarımıza yansıtmanıza yardımcı oldu, aldığım sanat eğitimine borçluyum.

9. Yaptığınız çalışma sizin hayal gücünüzü ve dokunsal olarak yaratıcılığınızı nasıl etkiledi, nasıl bir katkı sağladığınızı düşünüyorsunuz?

Daha önce dokunduğum nesnelere el yordamı ile hissettiğimde resimsel olarak ifade edebileceğim nesnelere seramik çamuru ile oluşturabileceğimi düşünmemiştim. Aldığım bu sanat eğitimi ile kendimi ve dokunduğum nesnelere el yordamı ile hissedip çalışma tasarlamaya ve ürün çıkarmaya başlamak beni motive etti. Gören bireylere çalışma hakkında fikirlerini sorduğumda tuval üzerine bu şekilleri çok beğendiklerini söylemeleri beni motive ediyor.

10. Daha önce sanat eğitimi aldınız mı, bu tür çalışmalar yaptınız mı?

Daha önce sanat eğitimi veya resim dersi almadım. İlk defa bu tür çalışmalar yapıyorum.

“Plastik Sanatlar Eğitiminin Görme Engelli Bireylerde Dokunsal Duyu Yapılarının Gelişimine Katkısına İlişkin Öğrenci Görüşleri” İsimli **TEZ ÇALIŞMASI ANKET FORMU**

ÖĞRENCİ 9

Tarih:2023

Okul/Kurum Adı: Ankara Yenimahalle Özel Asrın Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi

Teste Katılan Öğrencinin Kişisel Bilgileri

Cinsiyet	Yaş	Görme Düzeyi	Braille Alfabesini Okuma Seviyesi
Kadın	27	Az gören	Okuyamıyor

Sorular

1. Yaptığınız çalışmaya ilk dokunduğunuzda neler hissettiniz?

Yaptığım çalışmada ilk dokunduğumda seramik çamuruna şekil veriyor olmak ve bu malzemeyi tanımak beni motive etti. Hissettiğim nesnelere el yordamıyla dokunarak öğretmenimle birlikte tanımlayarak şekil veriyor ve donmasını sağlayarak formları sağlam bir şekilde tuvalle muhafaza edip boyamak ve dokunarak çalışma yapabilmek beni çok mutlu etti.

2. Yaptığınız çalışmayı nasıl anlamlandırırırsınız?

Çalışmam seramik çamuruyla şekillendirilmiş, el yordamıyla dokunarak hissettiğim nesnelere şekil vermek kaydıyla tuval üzerine monte edilerek yaptığım şekillerdir.

3. Yaptığınız çalışma hakkında neler düşünüyorsunuz?

Yaptığım çalışma beni motive eden ve ortaya resimsel bir ürün koyabileceğim bir üründür.

4. Yaptığınız çalışmanın şekli, boyutu, malzemesi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Seramik çamuru ve modelaj kalemlerinden daha çok ellerim ve parmaklarımla hissettiğim şekilleri tuval üzerine monte ederek ve öğretmenim yardımı ile belli bir düzende şekillendirerek yaptığım kabartmalı uygulamadır.

5. Yaptığınız çalışmada yüzey üzerine doku oluşturabileceğini düşündüğünüz farklı malzeme önerileriniz var mıdır?

Resim öğretmenim beni doğa yürüyüşüne, çıkardı ve doğadaki nesnelere, dokuların birbirinden farklı olduğunu el yordamı ile yoklamamı sağlayarak doğal dokuları

kavramama yardımcı oldu. Bu dokuları da tuvallere ve çalışmalarına yansıtabileceğimi söyledi. Doğadan malzemeleri ve farklı birçok malzemeleri kullanarak bu çalışmaları desteklemede kullanabileceğimi fark ettim.

6. Yaptığınız çalışmada, sanat eğitimi ve sanat dilindeki formları nasıl kodlarsınız?

Doku, biçim, form, seramik çamuru kullanımı ve modelaj şekillendirme ile çalışmalarda plastik değerlerin öğelerini kavramları öğrenmiş oldum ve yansıtmaya çalıştım.

6. Yaptığınız çalışmayı rehber olmadan tek başınıza yapabileceğinizi düşünüyor musunuz?

Evet.

8. Aldığınız sanat eğitimi hayalinizdeki tasarımları oluşturmada size nasıl katkı sağladı?

Yaptığım çalışmadan önce, nesnelere dokunduğumda formları nasıl resimsel bir objeye dönüştürebileceğimi bilmiyordum. Resim öğretmenim beni yönlendirdi ve dokunduğum objeleri hissederek tuval üzerine forma dönüştürdüm. Bu şekilde çalışmalar yaparak hayalimdeki dokunarak oluşturduğum çalışmaları resimsel olarak tasarlayabildim ve tuvale aktardım.

9. Yaptığınız çalışma sizin hayal gücünüzü ve dokunsal olarak yaratıcılığınızı nasıl etkiledi, nasıl bir katkı sağladığınızı düşünüyorsunuz?

Daha önceleri nesnelere dokunduğumda objenin şeklinin neye benzediğini yatay ve dikey formlarını tuvale veya herhangi bir yüzeye nasıl aktarabileceğimi öğrendim. Bu çalışma beni motive etti.

10. Daha önce sanat eğitimi aldınız mı, bu tür çalışmalar yaptınız mı?

Daha önce bu tür çalışmalar yapmadım. İlk defa yapıyorum.

“Plastik Sanatlar Eğitiminin Görme Engelli Bireylerde Dokunsal Duyu Yapılarının Gelişimine Katkısına İlişkin Öğrenci Görüşleri” İsimli **TEZ ÇALIŞMASI ANKET FORMU**

ÖĞRENCİ 10

Tarih:2023

Okul/Kurum Adı: Ankara Yenimahalle Özel Asrın Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi

Teste Katılan Öğrencinin Kişisel Bilgileri

Cinsiyet	Yaş	Görme Düzeyi	Braille Alfabesini Okuma Seviyesi
Kadın	27	Az gören	Okuyamıyor

Sorular

1. Yaptığınız çalışmaya ilk dokunduğunuzda neler hissettiniz?

Seramik çamuru rahat şekil verebileceğim, dokunsal olarak hissettiğim nesnelere tanımlayarak şekiller verebildiğim çamur çalışması çok hoşuma gitti. Kurutup dondurabildiğimi ve boyayabildiğimi ortaya bir ürün koyabildiğimi hissetmek beni motive etti.

2. Yaptığınız çalışmayı nasıl anlamlandırırırsınız?

Çalışmam seramik çamuruyla şekillendirilmiş, el yordamıyla dokunarak hissettiğim nesnelere şekil vermek kaydıyla tuval üzerine monte edilerek yaptığım şekillerdir.

3. Yaptığınız çalışma hakkında neler düşünüyorsunuz?

Yaptığım çalışma, görme engelli birey olarak çalışma üretebilmek beni motive etti.

4. Yaptığınız çalışmanın şekli, boyutu, malzemesi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Seramik çamuru şekillendirerek oluşturduğum bir malzeme. Rahatlıkla şekil verip bozabildiğim için beni motive etti. Çamura dokumak beni rahatlattı. Tuval üzerine malzemeyi kurutup yerleştirmek beni çalışmada motive etti.

5. Yaptığınız çalışmada yüzey üzerine doku oluşturabileceğini düşündüğünüz farklı malzeme önerileriniz var mıdır?

Resim öğretmenim beni doğa yürüyüşüne çıkardı ve bu yürüyüşte ağaç gövdesinin dokusu, toprağın ve taşın, yaprakların dokusu olduğunu dokunarak hissettim. Bu malzemeleri de kullanarak dokulu çalışmalar yapabileceğimi düşünüyorum.

6. Yaptığınız çalışmada, sanat eğitimi ve sanat dilindeki formları nasıl kodlarsınız?

Doku, doğal doku, form, biçim gibi kavramları öğrendim. Bu çalışmalara başlamadan önce resim yapmak istiyordum ama görme engelli bir birey olarak nasıl yapabileceğimi bilmiyordum. Eşref Armağan adında bir ressam duyduğumda araştırdım ve öğretmenime ben de onun gibi resim yapmak istiyorum dokunarak bu şekilde resim yapmaya başladım. Nesnelere belli bir oranda küçülterek dokunarak modelaj şekillendirme malzemeleri ve parmaklarımla hissederek tablolar yapabilmek bu eğitimle oldu.

7. Yaptığınız çalışmayı rehber olmadan tek başınıza yapabileceğinizi düşünüyor musunuz?

Yaptığım bu çalışmayı ilk önce öğretmenim rehberliğinde yaptım. Şu anda tek başına yapabileceğimi düşünüyorum.

8. Aldığınız sanat eğitimi hayalinizdeki tasarımları oluşturmada size nasıl katkı sağladı?

Sanat eğitimi almadan önce nasıl çalışma yapacağımı bilmiyordum. Öğretmenim beni yönlendirdi ve dokunarak çalışma yapabilmek beni motive etti. Seramik çamuru ile yaptığım şekilleri tuval üzerine monte ettim ve böylelikle dokunduğum nesnelere tanımlayarak küçülterek tuval üzerine çalışma yapabildim.

9. Yaptığınız çalışma sizin hayal gücünüzü ve dokunsal olarak yaratıcılığınızı nasıl etkiledi, nasıl bir katkı sağladığını düşünüyorsunuz?

Resim dersi almadan önce kendimi ifade edebileceğim bir alan olmadığını düşünüyordum. Sanat eğitimi aldıktan beri kendimi daha dolu ve hayata daha motive olmuş hissediyorum. Dokunduğum nesnelere bir yüzeye belli bir oranda küçülterek aktarabilmek beni üretmek adına motive etti ve bir nesnenin boyutu şekli elimle kavrayıp hissettiğim şekliyle yansıtmak beni rahatlattı. Çalışmalarımın daha sonra sergi yapabileceğimi düşünüyorum.

10. Daha önce sanat eğitimi aldınız mı, bu tür çalışmalar yaptınız mı?

Daha önce böyle çalışmalar yapmadım. İlk defa resim öğretmenimle yapıyorum...

“Plastik Sanatlar Eğitiminin Görme Engelli Bireylerde Dokunsal Duyu Yapılarının Gelişimine Katkısına İlişkin Öğrenci Görüşleri” İsimli **TEZ ÇALIŞMASI ANKET FORMU**

ÖĞRENCİ 11

Tarih:2023

Okul/Kurum Adı: Ankara Yenimahalle Özel Asrın Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi

Teste Katılan Öğrencinin Kişisel Bilgileri

Cinsiyet	Yaş	Görme Düzeyi	Braille Alfabesini Okuma Seviyesi
Erkek	27	Az gören	Okuyamıyor

Sorular

1. Yaptığımız çalışmaya ilk dokunduğunuzda neler hissettiniz?

Seramik çamuru rahat şekil verebileceğim, dokunsal olarak hissettiğim nesnelere tanımlayarak şekiller verebildiğim çamur çalışması çok hoşuma gitti. Kurutup dondurabildiğimi ve boyayabildiğimi ortaya bir ürün koyabildiğimi hissetmek beni motive etti.

2. Yaptığınız çalışmayı nasıl anlamlandırırırsınız?

Yaptığım çalışma beni motive etti. Görme engelli birey olarak çalışma üretebilmek beni motive etti. Kabartma şekillerle tuval üzerine ellerimle hissedebileceğim bir çalışma.

3. Yaptığınız çalışma hakkında neler düşünüyorsunuz?

Yaptığım çalışmayı gören bireylere sorduğumda benim yapabilmeme şaşırdılar ve bu çalışmayı yapabilmem beni motive etti. Sergi yapabileceğimi düşünüyorum.

4. Yaptığınız çalışmanın şekli, boyutu, malzemesi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Yaptığım çalışma 30*30 ebatında tuval üzerine seramik çamuru ile şekillendirilmiş malzemeden oluşuyor. Böylelikle seramik çamurunu şekillendirerek tuval üzerine çalışma yapabildim.

5. Yaptığınız çalışmada yüzey üzerine doku oluşturabileceğini düşündüğünüz farklı malzeme önerileriniz var mıdır?

Öğretmenim beni doğa yürüyüşüne çıkardığında doğadan dokuları tanıdım. Bu dokuların doğal dokular olduğunu öğrendim.

6. Yaptığınız çalışmada, sanat eğitimi ve sanat dilindeki formları nasıl kodlarsınız?

Sanat eğitimi almadan önce dokunduğum nesnelere hayat verebileceğimi düşünmemiştim. Form, biçim, büyüklük, küçüklük, dokular bu kavramları anlamamda sanat eğitimi sayesinde öğrendim.

7. Yaptığınız çalışmayı rehber olmadan tek başınıza yapabileceğinizi düşünüyor musun?

Tek başına yapabilirim. Öğrendim.

8. Aldığınız sanat eğitimi hayalinizdeki tasarımları oluşturmada size nasıl katkı sağladı?

Daha önce böyle çalışmalar yapabileceğimi düşünmüyordum. Resim yapmak istiyordum ama göremediğim için yapamayacağımı düşündüğümde Eşref Armağan isminde görmez bir ressam olduğunu duydum ve öğretmenime sorduğumda bu ressam hakkında bilgi topladık, kabartma formlar kullanarak resimsel çalışmalar yapabildim. Bu eğitimi almadan önce bu çalışmaları yapamazdım.

9. Yaptığınız çalışma sizin hayal gücünüzü ve dokunsal olarak yaratıcılığınızı nasıl etkiledi, nasıl bir katkı sağladığını düşünüyorsunuz?

Nesnelere ve doğadan parçalara dokunduğumda hayali olarak onları zihnimde tanımlayarak bağ kurmayı ve resimsel olarak yüzeye aktarabilmeyi öğrendim. Böylelikle hayal gücüm gelişti ve çalışma üretebilmek beni motive etti.

10. Daha önce sanat eğitimi aldınız mı, bu tür çalışmalar yaptınız mı?

Daha önce böyle çalışmalar yapmadım. İlk defa yapıyorum.

“Plastik Sanatlar Eğitiminin Görme Engelli Bireylerde Dokunsal Duyu Yapılarının Gelişimine Katkısına İlişkin Öğrenci Görüşleri” İsimli **TEZ ÇALIŞMASI ANKET FORMU**

ÖĞRENCİ 12

Tarih:2023

Okul/Kurum Adı: Ankara Yenimahalle Özel Asrın Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi

Teste Katılan Öğrencinin Kişisel Bilgileri

Cinsiyet	Yaş	Görme Düzeyi	Braille Alfabesini Okuma Seviyesi
Kadın	25	Az gören	Az okuyor

Sorular

1. Yaptığınız çalışmaya ilk dokunduğunuzda neler hissettiniz?

Yaptığım çalışmaya ilk dokunduğumda seramik çamurunu şekillendirmek beni motive etti. Seramik çamuruna dokunduğum nesnenin şeklini verebiliyor ve böylelikle ürün ortaya çıkarmak beni mutlu etti.

2. Yaptığınız çalışmayı nasıl anlamlandırırsınız?

Çalışmam tuval üzerine kabartma şekillerle oluşturduğum seramik çamurundan oluşturduğum şekillerdir. Böylelikle çalışma üretebilmek beni heyecanlandırdı.

3. Yaptığınız çalışma hakkında neler düşünüyorsunuz?

Yaptığım çalışma beni motive etti. Yeni ürünler ve hayalimdeki gibi çalışmalar yapabileceğimi anlamak hissetmek beni heyecanlandırdı. Dokunduğum nesnelere tuvale canlandırabilmek hayat vermek ellerimle beni rahatlattı. Birçok ürün tasarlayıp canlandırabiliyor olmak dokunarak hissederek kabartmalı şekiller vermek inanılmaz mutluluk verici.

4. Yaptığınız çalışmanın şekli, boyutu, malzemesi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Çalışmam 30*30 tuval üzerine seramik çamurundan kabartmalı şekiller oluşturarak, dokunduğum nesnelere tuval üzerine hissederek çalıştım. Malzeme beni rahatlattı ve seramik çamurundan şekiller yapmak tuval üzerine çalışmak motive etti.

5. Yaptığımız çalışmada yüzey üzerine doku oluşturabileceğini düşündüğünüz farklı malzeme önerileriniz var mıdır?

Resim öğretmenim beni doğa yürünüşe çıkardı ve doğal dokuları anlattı, ağaç gövdesi, yapraklar, çiçekler ve doğadaki meyveler, mısır, ceviz kabuğunun bile bir dokusu olduğunu elimle hissederek öğrendim. Bu dokuları seramik çamuru ile hissettiğim şekliyle vermeye çalıştım. Bu malzemeleri tuvalde doku malzemesi olarak kullanabileceğimi düşünüyorum aynı zamanda.

6.Yaptığımız çalışmada, sanat eğitimi ve sanat dilindeki formları nasıl kodlarsınız?

Sanat eğitimi almadan önce dokunduğum nesnelere hayat verebileceğimi düşünmemiştim. Form, biçim, büyüklük, küçüklük, dokular bu kavramları anlamamda sanat eğitimi sayesinde öğrendim.

7.Yaptığımız çalışmayı rehber olmadan tek başınıza yapabileceğinizi düşünüyor musunuz?

Tek başına yapabilirim. Öğrendim, çalışmayı ayrıca zevkle yapıyorum.

8. Aldığınız sanat eğitimi hayalinizdeki tasarımları oluşturmada size nasıl katkı sağladı?

Daha önce resimsel çalışmalar yapabileceğimi düşünmüyordum. Resim yapmak istiyordum ama göremediğim için yapamayacağımı düşündüğümde Eşref Armağan isminde görmez bir ressam olduğunu duydum ve öğretmenime sorduğumda bu ressam hakkında bilgi topladık, kabartma formlar kullanarak resimsel çalışmalar yapabildim. Bu şekilde kabartma oluşturarak dokunduğum nesnelere ellerimle dokunarak hayat verdim.

9.Yaptığımız çalışma sizin hayal gücünüzü ve dokunsal olarak yaratıcılığınızı nasıl etkiledi, nasıl bir katkı sağladığını düşünüyorsunuz?

Daha önce bir nesneye dokunduğumda onun neye benzediğini el yordamı ile tahmin edebiliyordum. Şekiller arasında benzerlikler kurmam bana şuan aldığım sanat eğitiminde destek sağladı ve çalışmalarını bu benzerlikler üzerine kurdum. Yatay, dikey formlar ve büyüklük, küçüklük ilişkisi aynı zamanda oran orantı kavramlarını sanat eğitimi sayesinde öğrendim. Bu eğitimle dokunduğum her nesneyi tuvale sanatsal olarak nasıl yansıtabilirim diye düşündüm.

10.Daha önce sanat eğitimi aldınız mı, bu tür çalışmalar yaptınız mı?

Daha önce sanat eğitimi almadım. İlk defa böyle çalışmalar yapıyorum.

“Plastik Sanatlar Eğitiminin Görme Engelli Bireylerde Dokunsal Duyu Yapılarının Gelişimine Katkısına İlişkin Öğrenci Görüşleri” İsimli **TEZ ÇALIŞMASI ANKET FORMU**

ÖĞRENCİ 13

Tarih:2023

Okul/Kurum Adı: Ankara Yenimahalle Özel Asrın Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi

Teste Katılan Öğrencinin Kişisel Bilgileri

Cinsiyet	Yaş	Görme Düzeyi	Braille Alfabetini Okuma Seviyesi
Kadın	27	Az gören	Okuyamıyor

Sorular

1. Yaptığınız çalışmaya ilk dokunduğunuzda neler hissettiniz?

Yaptığım çalışmada, görme engelim olduğu için, renk, şekil ve yüzeyi algılamaya çalıştım. Yüzey bana seramik çamurunu resim öğretmenimin tanıtımıyla kabartmalı bir yüzeye dönüştüğünde şekil ve zemin algısı olarak dokunduğumda nesneyi şekillendirip, tuval üzerine aktarmayı öğretti. Çamurun dokunma hissi ve şekil verme açısından beni rahatlatması ve elimle nesnelere şekil verebileceğimi hissetmek beni mutlu etti.

2. Yaptığınız çalışmayı nasıl anlamlandırırınız?

Seramik çamurundan oluşturduğum şekillerle tuval üzerine çalışmalar tasarladım.

3. Yaptığınız çalışma hakkında neler düşünüyorsunuz?

Yaptığım çalışmada seramik çamuru ile hissettiğim objeleri şekillendirerek tuval üzerine çalışmalar yapıyorum.

4. Yaptığınız çalışmanın şekli, boyutu, malzemesi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Çalışmayı 30*30 tuval çalışması olarak belirledik ve bu ebat oranında küçülterek çalışmaları oluşturdum. İlk önce çalışmaları tasarladım ve dokunduğum nesnelere benzer şekilleri el yordamıyla hayal kurup, tuval üzerine aktardım. Sonrasında kurutarak şekilleri boyadım. Bu malzemeler benim kolay kullanabileceğim ve şekiller oluşturabileceğim malzemelerdi. Öğretmenimden yardım aldım.

5. Yaptığınız çalışmada yüzey üzerine doku oluşturabileceğini düşündüğünüz farklı malzeme önerileriniz var mıdır?

Doğa yürüyüşüne çıktığımızda öğretmenim beni doğadaki dokularla tanıştırdı. Ağaçlar, yapraklar, çiçekler, toprak her birinin farklı dokusu olduğunu hissettim.

Bunları tuvale nasıl yansıtabileceğimi düşündüm ve bu dokuları doğal doku olarak kullanabileceğimi tasarlayabileceğimi fark ettim.

6.Yaptığınız çalışmada, sanat eğitimi ve sanat dilindeki formları nasıl kodlarsınız?

Doku, biçim, form oluşturmayı sanat eğitimi dersi sayesinde öğrendim. Dokunduğum formları biçimlere dönüştürürken ellerimle nasıl yansıtabileceğimi hissederek yatay ve dikey formları öğrendim.

7.Yaptığınız çalışmayı rehber olmadan tek başınıza yapabileceğinizi düşünüyor musunuz?

Tek başına yapabilirim, âmâ her seferinde aynı ürünü çıkartmam, farklı ürünler ortaya koyarım. Öğretmenimden bir az destek almam gerek.

8. Aldığınız sanat eğitimi hayalinizdeki tasarımları oluşturmada size nasıl katkı sağladı?

Resim dersi almadan önce bu tür çalışmalar yapabileceğimi düşünmemiştim. Artık dokunduğum nesnelere ve doğadaki formları biçimlendirip tuvale aktarabiliyorum. Daha önce nesnelere bu yönüyle şekil verebileceğimi düşünmemiştim. Sanat eğitimi sayesinde bu çalışmaları tasarlayabildim.

9.Yaptığınız çalışma sizin hayal gücünüzü ve dokunsal olarak yaratıcılığınızı nasıl etkiledi, nasıl bir katkı sağladığını düşünüyorsunuz?

Yaptığım bu çalışma beni motive etti. Dokunduğum nesnelere temel olarak seramik çamurundan şekiller oluşturdum ve artık hangi nesneye dokunduğumda nasıl sanatsal hale getirebilirim yüzeye aktarabilirim diye düşündüm. Çalışmalarına bu şekilde yön vermeye başladım.

10. Daha önce sanat eğitimi aldınız mı, bu tür çalışmalar yaptınız mı?

Daha önce böyle çalışmalar yapmadım, resim öğretmenimle ilk defa yapıyorum.

“Plastik Sanatlar Eğitiminin Görme Engelli Bireylerde Dokunsal Duyu Yapılarının Gelişimine Katkısına İlişkin Öğrenci Görüşleri” İsimli **TEZ ÇALIŞMASI ANKET FORMU**

ÖĞRENCİ 14

Tarih:2023

Okul/Kurum Adı: Ankara Yenimahalle Özel Asrın Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi

Teste Katılan Öğrencinin Kişisel Bilgileri

Cinsiyet Erkek	Yaş 26	Görme Düzeyi Hiç görmüyor	Braille Alfabesini Okuma Seviyesi Okuyamıyor
-------------------	-----------	------------------------------	---

Sorular

1. Yaptığınız çalışmaya ilk dokunduğunuzda neler hissettiniz?

Seramik çamurundan yüzey üzerine dokunarak algıladığım nesnelere yansıtmaya, yüzeye aktarmaya çalıştım. Seramik çamurunun istediğim şekilleri oluşturamamda bana özgürlük tanıması beni mutlu etti.

2. Yaptığınız çalışmayı nasıl anlamlandırırırsınız?

Hayalimdeki çalışmaları ve tasarımları seramik çamuruna dokunarak ve hissederek vermeye çalıştım.

3. Yaptığınız çalışma hakkında neler düşünüyorsunuz?

Seramik çamurundan şekiller oluşturarak bir yüzey üzerine aktarma fikri ve daha sonra kurutup boyama beni motive etti. Dokunduğum nesnelere el yordamıyla tahmin edip çalışmaya dönüştürebiliyordum.

4. Yaptığınız çalışmanın şekli, boyutu, malzemesi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Yaptığım çalışmada şekillere istediğim yönde form vermek ve tuval üzerine kurutup, boyayıp şekillendirerek tasarım yapabilmek beni motive etti. Malzemeler el yordamı ile şekillendirilip dönüştürebileceğim çalışmalardı.

5. Yaptığınız çalışmada yüzey üzerine doku oluşturabileceğini düşündüğünüz farklı malzeme önerileriniz var mıdır?

Resim öğretmenim beni doğa yürüyüşüne çıkardı. Çevreyi hissetmemi ve gözlemlememi amaçlayarak beni doğadaki nesnelere dokularla tanıştırdı ve doğal

dokuları öğrendim. Çalışmalarında bu doğal dokuları da kullanabileceğimi ve bu dokuları yüzeye yansıtabileceğimi fark ettim.

6. Yaptığınız çalışmada, sanat eğitimi ve sanat dilindeki formları nasıl kodlarsınız?

Resim dersi almadan önce seramik çamuruna objelere bu şekilde şekil verebileceğimi hayal etmemiştim. Eşref Armağan isminde görmez bir ressam olduğunu öğrendiğimde öğretmenime sordum ve ben de bu şekilde çalışmalar yapabilme arzusu hissetmişim. Öğretmenim beni dokunarak seramik çamuruyla elimle yokladığım nesnelere şekiller vererek çalışma yapabileceğimi ifade etti. Bu şekilde hayalimdeki çalışmaları yapmaya başladım ve ortaya bir ürün çıkarabilmek sanat eğitimi dersiyle beni hayata bağladı. Sergi yapabileceğimi düşünüyorum.

7.Yaptığımız çalışmayı rehber olmadan tek başınıza yapabileceğinizi düşünüyor musunuz?

Tek başına yapabilirim. Öğretmenimin yardımı ile öğrendim farklı çalışmalar üretebilirim.

8.Aldığınız sanat eğitimi hayalinizdeki tasarımları oluşturmada size nasıl katkı sağladı?

Aldığım resim dersi ve sanat eğitimi ile doğadaki nesnelere ellerimle dokunduğumda daha çok hissederek ve form, biçim ve dokusunu hissederek algılamaya çalışıyorum.

9.Yaptığınız çalışma sizin hayal gücünüzü ve dokunsal olarak yaratıcılığınızı nasıl etkiledi, nasıl bir katkı sağladığını düşünüyorsunuz?

Yaptığım çalışma bundan böyle nesnelere ve yüzeye bu nesnelere nasıl algılayıp çalışabilirim diye hayal ederek ve el yordamı ile bu nesnelere dokunarak motive ediyor ve dokunduğum ürünleri yeni çalışmalara dönüştürebileceğimi fark ediyorum. Motive oluyor heyecanlanıyorum.

10. Daha önce sanat eğitimi aldınız mı, bu tür çalışmalar yaptınız mı?

Bu tür çalışmalar ilk defa yapıyorum. Daha önce sanat eğitimi almadım.

“Plastik Sanatlar Eğitiminin Görme Engelli Bireylerde Dokunsal Duyu Yapılarının Gelişimine Katkısına İlişkin Öğrenci Görüşleri” İsimli **TEZ ÇALIŞMASI ANKET FORMU**

ÖĞRENCİ 15

Tarih:2023

Okul/Kurum Adı: Ankara Yenimahalle Özel Asrın Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi

Teste Katılan Öğrencinin Kişisel Bilgileri

Cinsiyet	Yaş	Görme Düzeyi	Braille Alfabesini Okuma Seviyesi
Kadın	26	Az gören	Okuyabiliyor

Sorular

1. Yaptığımız çalışmaya ilk dokunduğunuzda neler hissettiniz?

Seramik çamuruna dokunmak ve şekil vermek beni mutlu etti. Çalışmalara seramik çamuru ve tuval üzerine yapabileceğim şekillerle yön verebilmek beni motive etti.

2. Yaptığımız çalışmayı nasıl anlamlandırırırsınız?

Bu çalışma tuval üzerine monte edilebilen seramik çamurundan oluşturabileceğim kil çalışmaları ve kabartma resim uygulamaları derim. Elle dokunup algılanabilen çalışmalar.

3. Yaptığımız çalışma hakkında neler düşünüyorsunuz?

Yaptığım çalışma seramik çamurundan şekilleri elle dokunup algılayabildiğim resimsel çalışmalardır. Göremediğim için bu çalışmaları el yordamı ile hissederek resimsel çalışmalara dönüştürebiliyorum.

4. Yaptığınız çalışmanın şekli, boyutu, malzemesi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Seramik çamuruna şekiller vererek, ellerimle hissettiğim nesnelere tanımlayarak belli bir oranda küçülterek yaptığım çalışmalardır.

5. Yaptığınız çalışmada yüzey üzerine doku oluşturabileceğini düşündüğünüz farklı malzeme önerileriniz var mıdır?

Öğretmenim beni doğa yürüyüşüne çıkardı. Doğadaki nesnelere ellerimle dokunup hissettiğimde, doğada doku oluşturabileceğini düşündüğüm malzemeler olduğunu ve ağaçların dokusunun, kozalak dokusunun, taşların ve toprağın da bir dokusunun olduğunu ve bunları resimsel çalışmalarda kullanabileceğimi fark ettim.

6. Yaptığınız çalışmada, sanat eğitimi ve sanat dilindeki formları nasıl kodlarsınız?

Dokunarak hissettiğim bazı nesnelere artık seramik çamuru ve belirlediğim malzemelerle çalışma yaparak tuval üzerine yapabileceğim çalışmaları oluşturabileceğimi sanat eğitimi sayesinde yapabildiğimi öğrenmek beni motive etti.

7. Yaptığınız çalışmayı rehber olmadan tek başınıza yapabileceğinizi düşünüyor musunuz?

Tek başına şekil verebilirim ancak tüm resmi yapamam.

8. Aldığınız sanat eğitimi hayalinizdeki tasarımları oluşturmada size nasıl katkı sağladı?

Sanat eğitimi ile seramik çamuru üzerine çalışmalar yapabileceğimi öğrendim ve dokunarak çalışmalar üretebileceğimi öğrendim, el yordamı ile hissederek dokunduğum nesnelere algılayarak çalışmalara şekiller verdim. Biçim, form ve dokular kullanarak çalışmalar yapabilmek beni motive etti.

9. Yaptığınız çalışma sizin hayal gücünüzü ve dokunsal olarak yaratıcılığınızı nasıl etkiledi, nasıl bir katkı sağladığını düşünüyorsunuz?

Daha önceleri böyle çalışmalar yapabileceğimi bilmiyordum. Artık dokunduğum nesnelere ellerimle hissederek seramik çamuru ile şekillendirerek çalışmalar yapabilmek, dokunabildiğim ve şekil vermek istediğim nesnelere düşünerek hayal kurmak beni mutlu etti.

10. Daha önce sanat eğitimi aldınız mı, bu tür çalışmalar yaptınız mı?

Daha önce bu tür çalışmalar yapmadım, ilk defa yapıyorum.

“Plastik Sanatlar Eğitiminin Görme Engelli Bireylerde Dokunsal Duyu Yapılarının Gelişimine Katkısına İlişkin Öğrenci Görüşleri” İsimli **TEZ ÇALIŞMASI ANKET FORMU**

ÖĞRENCİ 16

Tarih: 2023

Okul/Kurum Adı: Ankara Yenimahalle Özel Asrın Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi

Teste Katılan Öğrencinin Kişisel Bilgileri

Cinsiyet Kadın	Yaş 32	Görme Düzeyi Az gören	Braille Alfabetini Okuma Seviyesi Az okuyor
-------------------	-----------	--------------------------	--

Sorular

1. Yaptığınız çalışmaya ilk dokunduğunuzda neler hissettiniz?

Seramik çamuru ve çamuru kurutarak şekiller yapmak ve el yordamıyla hissederek yüzey üzerine yerleştirmek beni heyecanlandırır.

2. Yaptığınız çalışmayı nasıl anlamlandırırsınız?

Seramik çamurundan dokunarak algılayabildiğim nesnelere tuval üzerine çalışarak, kurutarak ve boyayarak yaptığım kabartmalı şekiller ve tuval üzerine çalışmalardır.

3. Yaptığınız çalışma hakkında neler düşünüyorsunuz?

Yaptığım çalışmalar beni motive etti ve tuval üzerine seramik çalışmalarla ürettiğim kabartmalı resimsel çalışmalardır.

4. Yaptığınız çalışmanın şekli, boyutu, malzemesi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Yaptığım çalışma 30*30 tuval üzerine seramik kabartmalar ve şekiller ile oluşturduğum çalışmalardır.

5. Yaptığınız çalışmada yüzey üzerine doku oluşturabileceğini düşündüğünüz farklı malzeme önerileriniz var mıdır?

Ahşap talaş, pamuk, doğadan topladığım doğal doku malzemeleri tuval üzerinde kullanılabilir ve doku oluşturarak resim yapabilirim bu şekilde çalışabilirim.

6. Yaptığınız çalışmada, sanat eğitimi ve sanat dilindeki formları nasıl kodlarsınız?

Aldığım sanat eğitimi sayesinde doku, biçim, form ve seramik çamurundan şekiller oluşturarak yaptığım çalışma beni hayalimde dokunarak canlandırdığım nesnelere ellerimle hayat verebileceğimi öğretti. Eşref Armağan isimli görmez ressam gibi resim yapmak istediğim için bu eğitimi almak istedim.

7. Yaptığınız çalışmayı rehber olmadan tek başınıza yapabileceğinizi düşünüyor musunuz?

Hayır, tek başına yapamam.

8. Aldığınız sanat eğitimi hayalinizdeki tasarımları oluşturmada size nasıl katkı sağladı?

Dokunarak algıladığım nesnelere artık ellerimle tekrar hissederek yeniden formlara dönüştürebildim. Bir ürün üretebilmek beni motive etti.

9. Yaptığınız çalışma sizin hayal gücünüzü ve dokunsal olarak yaratıcılığınızı nasıl etkiledi, nasıl bir katkı sağladığını düşünüyorsunuz?

Doğadaki nesnelere dokunduğumda artık bu nesnelere şekillere dönüştürebileceğimi hissetmek beni mutlu etti. Böylelikle birçok nesneyi tuvalle buluşturabileceğimi düşündüm.

10. Daha önce sanat eğitimi aldınız mı, bu tür çalışmalar yaptınız mı?

İlk defa yapıyorum, daha önce böyle çalışmalar yapmamıştım.

“Plastik Sanatlar Eğitiminin Görme Engelli Bireylerde Dokunsal Duyu Yapılarının Gelişimine Katkısına İlişkin Öğrenci Görüşleri” İsimli **TEZ ÇALIŞMASI ANKET FORMU**

ÖĞRENCİ 17

Tarih: 2023

Okul/Kurum Adı: Ankara Yenimahalle Özel Asrın Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi

Teste Katılan Öğrencinin Kişisel Bilgileri

Cinsiyet	Yaş	Görme Düzeyi	Braille Alfabetini Okuma Seviyesi
Kadın	26	Az gören	Az okuyor

Sorular

1. Yaptığınız çalışmaya ilk dokunduğunuzda neler hissettiniz?

Seramik çamuruna dokunmak ve özgürce şekiller vermek beni rahatlattı.

2. Yaptığınız çalışmayı nasıl anlamlandırırırsınız?

Tuval üzerine seramik çamurundan yapabildiğim çalışmalardır.

3. Yaptığınız çalışma hakkında neler düşünüyorsunuz?

Yaptığım çalışma benim dokunarak hissettiğim nesnelere, seramik çamuru ile şekillendirerek tuval üzerine monte ederek bir ürün üretebildiğimi hissetmek beni mutlu etti.

4. Yaptığınız çalışmanın şekli, boyutu, malzemesi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Tuvale seramik çamuruyla şekiller yaparak ve kurutup renklendirme ile kolaylıkla motive olup sıkılmadan üretebildiğim çalışmalardır.

5. Yaptığınız çalışmada yüzey üzerine doku oluşturabileceğini düşündüğünüz farklı malzeme önerileriniz var mıdır?

Doğadan nesnelere parçaları, pamuk, taş parçaları ve malzemeleri resimlerimde kullanabileceğimi düşünüyorum.

6. Yaptığınız çalışmada, sanat eğitimi ve sanat dilindeki formları nasıl kodlarsınız?

Bu sanat eğitimini almadan önce nasıl çalışmalar yapabileceğimi bilmiyordum, Eşref Armağan isimli görmez ressam gibi resim yapmak istediğimi öğretmenime ifade ettiğimde, benim de bu resimsel çalışmalara başlayarak, dokunarak algıladığım

nesneler yine dokunarak tanımlayarak parmaklarım ve avuçlarımla şekillendirerek, üretmeye başladım. Sanat eğitimi bu nedenle benim için çok önemliydi ve bana çok şey kattı.

7. Yaptığınız çalışmayı rehber olmadan tek başınıza yapabileceğinizi düşünüyor musunuz?

Yaptığım çalışmayı rehber olmadan tek başına yapabiliyim.

8. Aldığınız sanat eğitimi hayalinizdeki tasarımları oluşturmada size nasıl katkı sağladı?

Yaptığım çalışma sayesinde doğada dokunduğum nesnelere sanatsal açıdan bakabildiğimi ve çalışmalarımın yansıtılabildiğini düşünüyorum.

9. Yaptığınız çalışma sizin hayal gücünüzü ve dokunsal olarak yaratıcılığınızı nasıl etkiledi, nasıl bir katkı sağladığını düşünüyorsunuz?

Doğadaki nesnelere dokunduğumda artık bu nesnelere şekillere dönüştürebileceğimi hissetmek beni mutlu etti. Böylelikle birçok nesneyi tuvalle buluşturabileceğimi düşündüm.

10. Daha önce sanat eğitimi aldınız mı, bu tür çalışmalar yaptınız mı?

Hayır, daha önce böyle çalışmalar yapmamıştım.

“Plastik Sanatlar Eğitiminin Görme Engelli Bireylerde Dokunsal Duyu Yapılarının Gelişimine Katkısına İlişkin Öğrenci Görüşleri” İsimli **TEZ ÇALIŞMASI ANKET FORMU**

ÖĞRENCİ 18

Tarih: 2023

Okul/Kurum Adı: Ankara Yenimahalle Özel Asrın Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi

Teste Katılan Öğrencinin Kişisel Bilgileri

Cinsiyet	Yaş	Görme Düzeyi	Braille Alfabesini Okuma Seviyesi
Kadın	35	Az Gören	Okuyamıyor

Sorular

1. Yaptığınız çalışmaya ilk dokunduğunuzda neler hissettiniz?

Bu çalışmada doğadan dokunduğum nesnelere seramik çamuruyla şekillendirebilmek beni mutlu etti.

2. Yaptığınız çalışmayı nasıl anlamlandırırırsınız?

Çalışmada tuval üzerine seramik çamurundan şekil verebileceğim malzemelerle dokunarak resim yaptım.

3. Yaptığınız çalışma hakkında neler düşünüyorsunuz?

Çalışmaya yaparken kendimi mutlu hissettim.

4. Yaptığınız çalışmanın şekli, boyutu, malzemesi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Büyük ebatlarda çalışma yapamadığım için küçük ebatla çalışmalar beni çabuk bitirdiğim için motive etti. Seramik çamuruna dokunmak ve şekil vermek çok güzeldi.

5. Yaptığınız çalışmada yüzey üzerine doku oluşturabileceğini düşündüğünüz farklı malzeme önerileriniz var mıdır?

Doğadan malzemeler yüzey üzerine doku oluşturabilecek malzemeler olduğunu düşünmekteyim.

6. Yaptığınız çalışmada, sanat eğitimi ve sanat dilindeki formları nasıl kodlarsınız?

Eşref Armağan isimli görmez ressam gibi resim yapmak istediğimi öğretmenime ifade ettiğimde, benim de bu resimsel çalışmalara başlayarak, dokunarak algıladığım nesnelere yapabileceğimi okuldaki arkadaşlarımla da yaptığımı öğrenerek sevindim.

7. Yaptığınız çalışmayı rehber olmadan tek başınıza yapabileceğinizi düşünüyor musunuz?

Hayır, yapmam yardım gerekir.

8. Aldığınız sanat eğitimi hayalinizdeki tasarımları oluşturmada size nasıl katkı sağladı?

Doğadaki nesnelere yapabileceğimi, öğretmenim yardımıyla şekilleri verebileceğim tuval çalışmaları yapabilmek motive etti.

9. Yaptığınız çalışma sizin hayal gücünüzü ve dokunsal olarak yaratıcılığınızı nasıl etkiledi, nasıl bir katkı sağladığını düşünüyorsunuz?

Doğaya ve nesnelere biçim ve form olarak sanatsal anlam yükleyebilmeyi hissettim.

10. Daha önce sanat eğitimi aldınız mı, bu tür çalışmalar yaptınız mı?

Hayır, daha önce böyle çalışmalar yapmamıştım.

“Plastik Sanatlar Eğitiminin Görme Engelli Bireylerde Dokunsal Duyu Yapılarının Gelişimine Katkısına İlişkin Öğrenci Görüşleri” İsimli **TEZ ÇALIŞMASI ANKET FORMU**

ÖĞRENCİ 19

Tarih: 2023

Okul/Kurum Adı: Ankara Yenimahalle Özel Asrın Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi

Teste Katılan Öğrencinin Kişisel Bilgileri

Cinsiyet	Yaş	Görme Düzeyi	Braille Alfabesini Okuma Seviyesi
Erkek	48	Az gören	Okuyamıyor

Sorular

1. Yaptığımız çalışmaya ilk dokunduğunuzda neler hissettiniz?

Seramik çamuruna dokunmak, bu malzeme ile şekiller yapmak çok güzeldi.

2. Yaptığınız çalışmayı nasıl anlamlandırırınız?

Dokunduğum nesnelere şekillendirip tuval üzerine aktarmak.

3. Yaptığımız çalışma hakkında neler düşünüyorsunuz?

Beni motive etti, rahatlattı.

4. Yaptığınız çalışmanın şekli, boyutu, malzemesi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Küçük ebatta çalışmaları sevdim. Malzemeyi tanıımıyordum, öğrendim. Fırçaları kullanmak zordu o nedenle parmak uçlarımla çalışma yaptım.

5. Yaptığımız çalışmada yüzey üzerine doku oluşturabileceğini düşündüğünüz farklı malzeme önerileriniz var mıdır?

Doğadaki ağaç yaprakları, pamuk kullanabilirim.

6. Yaptığımız çalışmada, sanat eğitimi ve sanat dilindeki formları nasıl kodlarsınız?

Nesnelere büyük, küçük formlarına göre silindirik, yuvarlak, kare şeklinde tanımlamayı ve resimlerde kullanmayı öğretmenimden öğrendim.

7. Yaptığınız çalışmayı rehber olmadan tek başınıza yapabileceğinizi düşünüyor musunuz?

Yapamam.

8. Aldığınız sanat eğitimi hayalinizdeki tasarımları oluşturmada size nasıl katkı sağladı?

Biçimleri formlara dönüştürmeyi ve tuvale aktarabilmeyi öğretmenimle öğrendim.

9. Yaptığınız çalışma sizin hayal gücünüzü ve dokunsal olarak yaratıcılığınızı nasıl etkiledi, nasıl bir katkı sağladığınızı düşünüyorsunuz?

Doğadaki nesnelere artık yapabilir miyim diye değerlendirerek, hissederek tanımlıyorum.

10. Daha önce sanat eğitimi aldınız mı, bu tür çalışmalar yaptınız mı?

Hayır, daha önce böyle çalışmalar yapmamıştım.

“Plastik Sanatlar Eğitiminin Görme Engelli Bireylerde Dokunsal Duyu Yapılarının Gelişimine Katkısına İlişkin Öğrenci Görüşleri” İsimli **TEZ ÇALIŞMASI ANKET FORMU**

ÖĞRENCİ 20

Tarih: 2023

Okul/Kurum Adı: Ankara Yenimahalle Özel Asrın Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi

Teste Katılan Öğrencinin Kişisel Bilgileri

Cinsiyet Kadın	Yaş 50	Görme Düzeyi Az gören	Braille Alfabesini Okuma Seviyesi Okuyamıyor
-------------------	-----------	-----------------------------	--

Sorular

1. Yaptığınız çalışmaya ilk dokunduğunuzda neler hissettiniz?

Seramik çamuruna dokunarak şekiller yapmak çok güzeldi.

2. Yaptığınız çalışmayı nasıl anlamlandırırsınız?

Tuval üzerine hissederek yaptığım resimler.

3. Yaptığınız çalışma hakkında neler düşünüyorsunuz?

Seramik çamuru beni motive etti. İstedğim şekilleri yapıp bozarak verebiliyorum.

4. Yaptığınız çalışmanın şekli, boyutu, malzemesi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Çalışmanın boyutu küçük olduğu için sıkılmadan tamamladım.

5. Yaptığınız çalışmada yüzey üzerine doku oluşturabileceğini düşündüğünüz farklı malzeme önerileriniz var mıdır?

Doğadan malzemeler, makarna, bakliyatlar bile kullanabilir diye hissediyorum. Çünkü bakliyatların da şekilleri ve dokuları var.

6. Yaptığınız çalışmada, sanat eğitimi ve sanat dilindeki formları nasıl kodlarsınız?

Doğadaki her nesnenin bir dokusu ve formu olduğunu öğrendim. Bunları benzeterek ellerimle şekillendirmeyi de kavradım.

7. Yaptığınız çalışmayı rehber olmadan tek başınıza yapabileceğinizi düşünüyor musunuz?

Seramik çamuruna şekil vermeyi yaparım ama tuval üzerine çalışma yapmayı rehber olmadan bu şekilleri yapıştırmayı, boyamayı yapamam.

8. Aldığınız sanat eğitimi hayalinizdeki tasarımları oluşturmada size nasıl katkı sağladı?

Sanat eğitimi sayesinde nesnelerin biçim ve formlarını kavrayabiliyorum yüzeye aktarabiliyorum.

9. Yaptığınız çalışma sizin hayal gücünüzü ve dokunsal olarak yaratıcılığınızı nasıl etkiledi, nasıl bir katkı sağladığınızı düşünüyorsunuz?

Doğadan nesnelere sanatsal açıdan formlara dönüştürebilmek beni motive etti.

10. Daha önce sanat eğitimi aldınız mı, bu tür çalışmalar yaptınız mı?

Hayır, daha önce böyle çalışmalar yapmamıştım.

Görmez Ressam Eşref Armağan

Görme engelli bireylerin çalışmalarına bakıldığında, görmez ressam Eşref Armağanın bireyleri, motive ettiği gözlemlenmiştir. İşitsel ve duyuşsal özellikleri yoğun olan görme engelli bireyler, görme duyuları olmadığı için dış dünyayı işiterek, dokunarak, koklayarak algılamakta daha hassaslardır. Resim yapmak isteyen görme yetisi az veya göremeyen bireyler Eşref Armağanın, videolarını ve betimlediği çalışmaları internet ve sosyal medya kaynaklarından bilgi edinerek hakkında araştırma yapmışlardır. Bu talep ve motiveyle gelen öğrencilere, Eşref Armağanın çok özel bir yetenek olduğunu ve bu yeteneğin bireye özgü olabileceğini yapılan çalışmalar ve kaynaklardan edinilen bilgiler doğrultusunda, dünyada çalışmalara konu olmuş Türk ressamın hayatı ve çalışmalarını algılamalıyız.

Eşref Armağan, doğuştan görme engelli ressamdır. Hayatı boyunca görmediği nesnelere maketlerine parmak uçlarıyla dokunarak onları resmedebilmiştir. 'The Colors of Darkness' isimli ödüllü belgesele konu olmuştur. Real Super Humans isimli belgeselde de aynı şekilde kendisinden bahsedilmektedir. Hiç görmediği nesnelere dokunduktan sonra resmedebilme yeteneği nedeniyle Harvard Üniversitesi nöroloji bilim dalından profesörler kendisinin beyin fonksiyonlarını incelemiş, bunun sonucunda Eşref Armağan'ın bir nesneye dokunduğunda beyindeki görülen cisimlerin algılanması ile ilgili bölümün harekete geçtiğine şahit olmuşlardır. Hakkında bilim dergisi 'New Scientist'te makale yayınlanan Armağan dokunarak tasarladığı resim çalışmalarına devam etmektedir (Cömert, 2017, s. 289-301).

Görmez ressamın çalışmaları sosyal medya ve internet kaynaklarında oldukça yoğun olmakla birlikte, parmak uçlarıyla dokunarak çalışmalara yön verebilmesi açısından ve görme engelli bireylerin sanat eğitimine güdülenmesinin artması, desteklenmesi duygusunu dünyaya hissettirmesi, hakkında bilimsel çalışmaların yapılması, sanat eğitimcilerine yol göstermesi anlamında değerlidir. Eşref Armağan'ın çalışma örnekleri görselleri ve sözel betimlemeleri yol gösterici olmaktadır.

Görsel 21. Eşref Armağan

Görsel 22. Eşref Armağan

Çalışmalara ilişkin, akademisyen sanat eğitimcilerinin ve akademisyen özel eğitim uzmanlarının, sahada uygulama yapan alan uzmanı görme engelliler öğretmenlerinin görüş ve önerileri:

UZMAN GÖRÜŞÜ 1

Görme engelli bireylerin eğitsel ve yasal tanımlamalarına bakıldığında bireyin görme yetisinin durumu ve yapılabilecek çalışmaları muhakeme yapmaya ilişkin fikirler oluşabilmektedir.

Plastik sanatlar eğitimi ve uygulamaları incelendiğinde görme engelli bireylerin dokunsal duyu yapılarının gelişimi açısından materyal kullanımının uygun olduğu ve görme engelli bireyi motive ettiği anket ve uygulamalardan gözlemlenebilmektedir.

Uygulamalarda az gören ve hiç göremeyen bireyler olduğu ve her bireyin sanat öğretmeni yardımı ve gölge desteği ile çalışmaları oluşturduğu gözlemlenmiştir. Görme engelli birey çalışma yaparken desteğe ve dokunduğu nesnelere sanatsal formlara dönüştürmeye başladığında, çalışma bittiğinde çalışmalardan haz aldığı görülmektedir. Seramik çamuru kullanılarak yapılan çalışmalar incelendiğinde, birey dokunarak hissettiği nesnelere çamura şekil vererek oluşturması, kurutması ve öğretmen yardımı ile boyaması, sanat öğretmenin doğa yürüyüşü sırasında dokuları anlatarak öğrenciye hissettirmesi ve sanatsal açıdan tanımlaması, plastik sanatların öğelerine uygun çalışmaların yapılması adına desteklemesini sağladığı gibi malzemenin öğrenciye görecelik ilkesine de önem verildiği yarı yapılandırılmış gözlem ve cevaplardan ayrıca yapılan uygulama ve çalışmalardan anlaşılmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı Şehit Mehmet Bora Tayfur İlkokulu, Görme Engelliler Öğretmeni Hacer Yılmaz'dan uzman görüşü alınmıştır.

UZMAN GÖRÜŞÜ 2

Görme engelli bireyler, eğitsel ve yasal tanımlamalarla incelendiğinde özellikle eğitim ortamında yapılan çalışmalar dikkate alındığında eğitsel tanım biz eğitimciler için daha önemli olmaktadır. Görme yetersizliği olan bireyler, görme duyusu olmadığı için diğer duyu organlarını daha çok kullanmaktadırlar. Eğitim ortamında görme engelli bireylere eğitim verilirken dokunma ve işitme duyularının ön plana çıkmakta olduğunu ve bu duyuların bireye kazandırdıklarına yönelik çalışmalarla

eğitim ortamının desteklenmesini eğitimciler olarak sağlamalıyız. alışmalar planlanırken bireyin ihtiyaçlarına göre hedefler düzenlenmeli ve uygulanmalıdır. Bu bilgilerden hareketle, tez çalışması, uygulama notları, gözlem inceleme sonucunda yapılan çalışmaların, görme engelli bireylerin sanat eğitimi uygulamalarının dokunarak ve el yordamıyla, parmak uçlarını da kullanarak çalışmaları görsel sanatlar eğitimi ğretmeni ile tasarlayıp, doğadan nesnelere ve bireylerin sevdiği dokunmaktan haz aldığı çalışmalar haline dönüştürmeleri ile görme engelli bireyleri motive ettiği gözlemlenmiştir.

Görme engelli bireylerin dokunsal duyu yapılarının gelişimi için seramik çamuru uygulamalarının ve tuval üzerine karışık tekniklerle nesnelere tasarlayıp, plastik sanatlara uygun değerlerle ve dokuyla çalışma üretmesi çalışma ve uygulamalar gözlem ve ğrenci görüşleri sahada incelendiğinde bireyin gelişimine katkısı gözlemlenmiştir. Bu çalışmaların her aşaması parçadan bütüne ve öğrencilere, görsel sanatlar öğretmeninin gölge desteği ile tamamlanması, görme engelli bireyi çalışmalarda motive ettiği gözlemlenmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı Kalaba İlkokulu Görme Engelliler ğretmeni Büşra ndemir'den uzman görüşü alınmıştır.

UZMAN GöRüşü 3

Çalışmalarda az gören görme engelli bireyler için model olmak ve yaparak incelenmesini sağlamak ve nasıl yapıldığını ifade etmek, çalışmaların parça parça yapılmasını sağlamak önemli olmaktadır. Çalışmalarda ğrencinin dokuları ve ince ayrıntıları hissedebilmesi önemlidir. Görmeyen bireylerde ellerinin üzerinden tutarak fiziksel yardım yaparak yönerge ve açıklamalar yapmak önemli olmaktadır. Seramik amuru malzemesinin görme engellilerin çalışmaları için anlamlı olduğu görülmektedir. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Görme Engellilik ğretim yesi Prof. Dr. Banu Altunay'dan uzman görüşü alınmıştır.

UZMAN GöRüşü 4

Görme engelli bireylerin çalışmalarında, alan uzmanı ve tezde yürütülen fiziki çalışmalara bağlı olarak akademik ve sahada görev yapan alan uzmanlarının

incelemesi yapılmalıdır. Gerek öğrenci işleri, gerek kavramsal çerçeve üzerinde yapılmış olan çalışmalar, hedef davranışlar, malzemelerin uygunluğu, güvenlik önlemlerinin alınması, ortam yapılandırılması, kişi, ortam ve malzeme genelleme açısından çalışmaların incelenmesi, bağımsız olarak çalışmayı yapabilme düzeyinin ifade edilmesi gerekmektedir. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Prof. Dr. Bülent Salderay'dan uzman görüşü alınmıştır.

UZMAN GÖRÜŞÜ 5

Uygulamaların plastik açıdan bakıldığında görme engelli bireylerin dokunsal duyu yapı gelişimi için rölyef etkisi, seramik çamuru ve kil beş duyu yerine dört duyu organını kullanan bu bireylerin, gelişmiş şekiller ve perspektif algılamaları, geometrik formları, büyük-küçük kavramları, ritim ve yatay-dikey çizgileri plastik sanat ilkelerini kullandığı yapılan çalışmalarda görülmektedir.

Figürlerde birbirini izleyen iki balık figürü ve iki çiçek figürünün yanyana olması görme engelli bireylerin yanına eşlik ve destek duygusunun tuvale yansımalarını ifade ettiği hissi uyandırmaktadır.

Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Eğitimi Dr. Öğr. Üyesi Banu Davun'dan uzman görüşü alınmıştır.

4. SONUÇ

Bu çalışmada görme engelli bireylerin, dokunsal duyu özelliklerini kullanarak plastik sanatlar eğitiminin süreci incelenmiştir. Araştırma sürecinde konu ile ilgili literatür tarama ve alan uzman görüşleri dikkate alınarak çalışmalara yön verilmiştir. Bu doğrultuda Ankara ili Yenimahalle ilçesi Asrın Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi'nde bulunan 22 ile 50 yaşları arasında olan görme engelli bireylere plastik sanatlar eğitimi verilerek, dokunsal duyu yapılarının gelişmesine ilişkin katkılar yapılandırılmış gözlem formu ile gözlemlenip, alan uzmanlarının fikirleri de alınarak, görme engelli her bireyin doğrudan görüşleri doğrultusunda açık uçlu Sokratik yöntem soruları ile her öğrencinin bir adet ürün çalışması da teze dâhil edilip belgelendirilerek, ebat, teknik, malzeme ve çalışma yöntemi fotoğrafların alt kısmına künye olarak anlatılarak çalışmalar betimlenmiştir.

Ülkemizde görme engelli bireyler özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde gelişimlerini tamamlamak üzere eğitim almaktadırlar. Sanat eğitimi de veren bu kurumlarda görme engelli bireyler için plastik sanatlar eğitimi verilmekte ve bu verilen eğitimle bilişsel, duyuşsal ve dokunsal duyu yapılarının gelişimlerine katkı sağlanmaktadır. Görme engelliliğin yasal ve eğitsel tanımları, literatür tarama sonucu araştırma konusuna yol gösterirken, görme engelli bireye plastik sanatlar eğitiminde daha çok seramik çamuru kullanılabileceği, çalışmaların görsel sanatlar öğretmenin rehberliğinde öğrenciyi telkin, yönlendirme anında dönüt düzeltme ve öğretim yöntem teknikleri ile küçük adımlar ve etkin katılım sağlayarak görme yetisi olmayan bireyler; dokunarak, şekiller tasvir edilerek ürün çıkartılabileceği gözlemlenmiştir.

Görme engellilik tanımlamalarına ve görmenin gelişim üzerindeki etkisine bakıldığında, plastik sanatlara uygun çalışmalar yapabilen görme engelli bireylerde dokunma duyusunun önemli olduğu anlaşılmaktadır. Görme duyusu olmayan veya görme yetisi az olan bireyler plastik sanatlar eğitimi alırken dokunma duyusuna hitap eden çalışmalara yönelerek kendini daha iyi ifade edebilmektedir. Bu sebeple; Görsel sanatlar öğretmeni telkin ve yönlendirme ile motive ederek bireylere bu çalışmalarda destek olmalıdır. Görme yetisi olmayan bireylerin, diğer duyu organlarını daha yoğun olarak çevreyi tanıma ve hissetme aracılığıyla kullanılabildiği düşünülmektedir. Dış dünyayı algılayabilmede diğer duyu organlarının hissiyatının

daha ön planda olduğu, gelişimde de önemli olduğu yapılan çalışmalar ve gözlemler sonucunda görülmektedir.

Görme engelli bireyler için hazırlanan plastik sanatlar eğitiminin, görme engelli bireylerin dokunsal duyu yapılarının gelişiminde el becerisi gereken etkinliklerin belirlenmesi, bu alanda öneriler sunulması ve özel eğitim rehabilitasyon merkezlerine katkı sağlanması ve görme engelli bireylerin dokunsal duyu yapılarının gelişimine plastik sanatların katkısının değerlendirilmesi açısından fayda sağladığı anlaşılmaktadır.

Görme engelli bireylere verilen plastik sanatlar alanındaki eğitimle, dokunsal duyu özelliklerini kullanarak bireylerin duyuvarının gelişmesine katkıda bulunularak, onların yaşam kaliteleri ve motivasyonlarına destek olan plastik sanatlar çalışmalarının, görme engelli bireylerin sosyalleşmeleri; toplumsal, yaşamsal iletişim ve gelişimlerine olumlu katkısının olduğu yapılan çalışmalarda yapılandırılmış anket ve gözlem formundaki öğrenci görüşlerinden, ayrıca alan uzman görüşlerinden de anlaşılmaktadır.

Görme engelli bireylerde plastik sanatlar eğitiminde dokunma duyusunun önemini, görme engelliliğin, eğitsel ve yasal tanımından anlayabilmekteyiz. Dokunsal diyagramlar ve Braille alfabesi kullanılarak yapılan görme engellilere yönelik akademik eğitim nasıl dokunma odaklı ilerliyorsa, plastik sanatlar eğitiminin de görme engelli bireylere uygun olarak yapılandırılarak, dokunsal duyu yapılarını kullanabilecekleri ve geliştirebilecekleri sanatsal çalışmalara ve formlara dönüştürmeye ihtiyaç duyulmakta olduğu görülmektedir.

Görme engellilik tanımlamalarına ve görmenin gelişim üzerindeki etkisine bakıldığında, plastik sanatlara uygun çalışmalar yapabilen görme engelli bireylerde dokunma duyusunun önemli olduğu bilinmektedir. Görme duyusu olmayan veya görme yetisi az olan birey plastik sanatlar eğitimi alırken dokunma duyusuna hitap eden çalışmalara yönelerek kendini daha iyi ifade edebilmektedir. Görsel sanatlar öğretmeni telkin ve yönlendirme ile motive ederek bireye bu çalışmalarda destek olmalıdır. Dokunma duyusuna hitap eden çalışmalar plastik sanatlarda daha çok seramik çamuru, heykel ve üç boyutlu çalışmalar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu malzemeleri kullanarak tuval üzerine doku oluşturarak (ağaçlar, dallar, doğadan tüm nesnelere) görme engelli bireylerin çalışma konusu olmuştur. Ayrıca tuval üzerine

çalıştıkları kabartmalı bu nesnelere boyayarak, gerek avuç içleri, parmakları yardımıyla dokunarak tamamlamaları bireye sanatsal bir haz verdiği gözlemlenmiştir.

Yapılan çalışmalarda, görme engelli bireylerin dokunsal duyu özelliklerini kullanarak, doğadan nesnelere dokunarak yapmış oldukları tuval çalışmalarında, organik ve inorganik doku örneklerini tanımlayarak, plastik değerlere uygun çalışmalar ürettiği düşünülmektedir. Çalışmalar yapılmadan önce öğrencilere plastik sanatlar öğelerini, doku çeşitlerini ve dokunsal doku terimlerini doğa yürüyüşüne çıkararak yaparak yaşayarak tanımlatmaya özen gösterilmiştir. Öğrenciler renk ve şekilleri tam olarak göremedikleri için görsel sanatlar öğretmenin rehberliğinde çalışmalarını ilerletmişlerdir. Tuval üzerine yapılan bu çalışmalar, görme engelli bireyin el yordamıyla rahatlıkla hissederek şekil verebileceği ve kuruduktan sonra kompozisyon oluşturup boyayabileceği seramik çamuru ile hazırlanmıştır. Çalışmalarda nesnelere dokunan öğrenciler, betimleme yaparak parçadan bütüne, öğretmen rehberliğinde, anında dönüt düzeltme öğretim yöntem teknikleriyle ilerlemişlerdir. Fiziki şartlar ve atölye ortamı görme engelli bireylere uygun düzenleme yapılarak, alan uzmanlarının da görüş ve önerileri çerçevesinde güvenlik önlemleri alınmıştır. Çalışma sonunda görme engelli öğrenciler dokundukları nesnelere tuval üzerine resimsel ve dokunarak aktarabildikleri için ve ortaya bir ürün çıkarabildikleri için motive olmuşlardır. Çalışma örnekleri fotoğraflanarak yorumlamaları yapıldığında ve öğrenci görüşleri alındığında bu ifadeler görülmektedir. Bu ifadelerle göre; kil çalışmalarının ve seramik çamurunun dokunsal duyuya daha çok hitap ettiğini görme engelli bireylerde dokunma duyusunu geliştiren bir malzeme olduğunu ve plastik sanatlar açısından kullanılabilirliği görme engelli bireylerde daha uygun olduğu yapılan çalışmalarla birlikte görülmüştür

Görme engelli bireyler doğa yürüyüşüne çıkarıldığında, ağaçlara, toprağa ve doğadaki nesnelere dokunduklarında bu nesnelere tuval üzerine seramik çamuru ile resimsel şekilde el yordamı ve telkinlerle verebileceklerini hissettiklerinde ayrıca motive oldukları gözlemlenmiştir. Çalışmalar daha çok organik doku kullanılarak plastik değerler de tanımlanarak formlar öğrencinin ihtiyaç ve beklentisine göre şekillendirilerek hazırlanmıştır.

Görme engelli bireylerin plastik sanatlar eğitimine yönelik alana katkı sağladığı düşünülen bu çalışmada, öncelikle özel eğitim rehabilitasyon merkezlerinde görme

engelli bireylerin ve özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin sanat eğitimine yönelik çalışmaların çeşitlendirilmesi açısından fayda sağlayacağı anlaşılmaktadır. Çalışmalarda öğrencilerin bireye yönelik ihtiyaçlarına göre hedefler belirlenip, uygulamalarda istenilen amaca ulaşıldığı gözlem, anket, saha alan uzmanları ve akademisyen uzman görüş ve önerileri gözlemlenmiştir. Aynı zamanda sanatsal çalışmaların, görme engelli bireyin günlük yaşam becerilerine de katkı sağladığı gözlemlenmiştir.

Görmez ressam ifadesiyle tanımlanan özel yeteneği ile literatüre giren Eşref Armağan ile özdeşim kuran görme engelli bireyler çalışmalarında ayrıca motive olmuşlardır. Plastik değerlere uygun çalışmalar üretebildikleri için, hayata bakış açılarının farklılaştığını ifade etmişlerdir.

KAYNAKÇA

Altunay Arslantekin, B. (2017). Evaluation of the level of the visual impaired students in Turkey in terms of the concepts of mobility prerequisite (body plane/traffic). *Eurasian Journal of Educational Research*, 67, 71-85.

Ataman, A. (2009). *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş*, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Cömert,(2017) *The Journal of Academic Social Science* Yıl: 5, Sayı: 54, s. 289-301

Eliri, İ (2010). Güzel Sanat Eserlerinde Fikri Mülkiyet Hakları ve Uygulamaları, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S.23.

Gökaydın,N., (2002). *Temel Sanat Eğitimi*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Işingör. M., Eti. E., Aşlıer. M., (1986). *Temel Sanat Eğitimi, Resim Teknikleri, Grafik Resim*, Ankara: Devlet Kitapları,

Kara, C. (2011). Gören, Az Gören Ve Görme Engelli Çocuklar İçin Bakılabilen Ve Dokunulabilen İllüstrasyonlu Kitap Önerisi, Sanatta Yeterlik Tezi, *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.

Kayserili, N.M. (2012). Modern Resimde Doku Lirizmi, Sanatta Yeterlik Tezi, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Erzurum.

Mülayim, S. (2008). *Sanata Giriş*, İstanbul: Bilim Teknik Yayın Evi.

Öztuna, H.Y. (2007). *Görsel İletişimde Temel Tasarım*. İstanbul: Tibyan Yayıncılık.

Salderay B. (2015). *Sanatla Kendimi Keşfediyorum Hamur Kil Çalışmalarının Eğitim ve Rehabilitasyon Boyutu*, Ankara: Eyten Kitap Yayıncılık.

Tansuğ, S.(1988). *Sanatın Görsel Dili*, (3. Baskı), İstanbul: Remzi Kitabevi.

Tatar, M. (2011). Plastik Sanatlarda Yüzey Yanılsamalarının Algı açısından Sıfır Noktasına İndirgenmesi, Sanatta Yeterlilik Tezi, *Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü*, İstanbul.

Yurdanur, S.(2017). Plastik Sanatlarda Üç Boyutlu Anlatım Öğeleri, Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Altınbaş Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.